

**TAPAUSTUTKIMUS KAHDEKSASLUOKKALAISTEN
KOKEMUKSISTA TAIDETESTAAJAT-HANKKEEN
SÄVELLYSPROJEKTISTA**

Eerika Kapanen
Maisterintutkielma
Musiikkikasvatus
Jyväskylän yliopisto
Joulukuu 2018

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Mari Ester Eerika Kapanen	
Työn nimi Tapaustutkimus kahdeksasluokkalaisten kokemuksista Taidetestaajat-hankkeen sävellysprojektista	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Maisterin tutkielma
Aika Marraskuu 2018	Sivumäärä 54 sivua + liitteet 6 sivua
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän tutkielman aiheena on Taidetestaajat-hankkeen alla toteutettu kahdeksasluokkalaisten sävellysprojekti, joka toteutettiin Keski-Suomessa syksystä 2017 kevääseen 2018. Projektissa tehtiin yhteistyötä ja siinä oli mukana Jyväskylän yliopiston musiikkikasvatuksen opiskelijoita ja heidän yliopistonopettajansa, neljä keskisuomalaista koulua musiikinopettajineen sekä Jyväskylä Sinfonia. Sävellyksen aiheena oli muunnelmat, jotka pohjautuivat Folia-teemaan. Folia on ainakin 1400-luvulta lähtöisin ja ympäri maailmaa levinnyt teema, jonka pohjalta lukuisat säveltäjät läpi vuosisatojen ovat säveltäneet omia muunnelmiaan. Eri koulujen sävellykset yhdistettiin kollektiiviseksi teokseksi, joka kantaesitettiin Jyväskylä Sinfonian ja Taidetestaajien päättökonsertissa keväällä 2018.</p> <p>Tässä tutkielmassa olen keskittynyt yhteen sävellysprojektin ryhmään, joten kyseessä on tapaustutkimus kyseisen ryhmän oppilaiden kokemuksista sävellysprojektista. Kokemusten lisäksi olen tutkinut, mitä nuoret oppivat säveltämisestä ja orkesterimusiikista. Tutkimusaineisto on kerätty monimenetelmällisesti havainnoimalla, videoimalla sekä kolmella eri kyselyllä. Aineistonkeruu ajoittuu aikavälille syksy 2017–kevät 2018. Olen analysoinut tutkimusaineistoa sekä laadullisesti että määrällisesti.</p> <p>Tutkielman tulokset osoittavat, että suurimalle osalla oppilaista säveltäminen ja orkesterimusiikki oli ennestään vierasta. Silti he pystyivät säveltämään teoksen sinfoniaorkesterille, jonka suurin osa oppilaista koki onnistuneeksi. Sävellysprojekti herätti enimmäkseen joko neutraalia tai positiivista suhtautumista oppilaisissa. Joitakin se innosti säveltämään jatkossakin, mutta osa piti sitä tylsänä. Konserttikokemusta pidettiin myönteisenä ja se herätti osassa halua tulla sinfoniaorkesterin konserttiin toistekin.</p>	
<p>Asiasanat Sävellysprojekti, projektioppiminen, säveltäminen, taidetestaajat, sinfoniaorkesteri, folia, teema ja muunnelmat, musiikkikasvatus</p>	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Keskeiset käsitteet	6
2.1	Taidetestaajat-hanke	6
2.1.1	Taidetestaajat-sävellysprojekti Keski-Suomessa	7
2.2	Säveltäminen	8
2.3	Folia-teema muunnelmien pohjana	9
2.4	Projektioppiminen	10
2.4.1	Mikä on projekti?	10
2.4.2	Projektioppiminen	11
3	Säveltämisen merkityksiä	13
3.1	Kokemuksellisuus ja elämyksellisyys	13
3.2	Tarve luomiselle ja itseilmaisulle	14
3.3	Vuorovaikutuksellisuus ja tiimityöskentely	14
3.4	Hyvinvointi ja kasvu ihmisenä	16
3.5	Leikkivä ihminen	17
4	Sävellysprojekti perusopetuksen opetussuunnitelmassa	18
4.1	Laaja-alaiset tavoitteet sävellysprojektissa	18
4.2	Musiikin tehtävät ja tavoitteet sävellysprojektissa	19
5	Tutkimusasetelma	21
5.1	Tutkimuskysymykset.....	21
5.2	Tutkimusmenetelmä	21
5.2.1	Kysely aineistonkeruumenetelmänä.....	23
5.2.2	Havainnointi aineistonkeruumenetelmänä	24
5.3	Tutkimusaineisto ja analyysi.....	25
5.4	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	27
5.5	Tutkijan rooli.....	29
6	Projektin kuvailu ja tutkimustulokset	30
6.1	Projektin kuvailu	30
6.2	Kyselyiden tulokset	36
6.2.1	Taustatiedot.....	37
6.2.2	Projektin vertailua ennen ja jälkeen	38
6.2.3	Odotukset ja opit säveltämisprojektissa	42
6.2.4	Ryhmätyön, sävellysten ja konsertin onnistuminen.....	44
6.3	Yhteenveto.....	47
7	Pohdinta	49
	Lähteet	51
	Liitteet	55
	Liite 1: Kyselylomake 1	55
	Liite 2: Kyselylomake 2	58

1 JOHDANTO

Säveltäminen mielletään usein erityiseksi taidoksi, joka on luovien ja musiikillisesti lahjakkaiden ihmisten etuoikeus. Ajatellaan, että sävelet leijailevat säveltäjän miehen inspiraation vallassa kuin itsestään. Jos ei ole syntynyt säveltäjäksi, ei kannata edes yrittää. Pro gradu -tutkielmassani olen selvittänyt edellä mainittujen väitteiden todenperää. Tutkielmani osoittaa, että aivan tavalliset nuoret pystyvät säveltämään teoksen sinfoniaorkesterille, kun heille tarjoutui mahdollisuus. Tutkielman aiheena on Taidetestaajat-hankkeen alla toteutettu kahdeksaluokkalaisten sävellyspankki, joka toteutettiin Keski-Suomessa aikavälillä syyskuu 2017 - kevät 2018. Kyseessä on tapaustutkimus, joka keskittyy yhteen projektiin osallistuneista ryhmistä ja heidän kokemuksiinsa sävellyspankista.

Tutkielman aihe pohjautuu omaan kiinnostukseeni säveltämisestä kohtaan. Ensimmäiset säveltämiskokemukseni ajoittuvat alakouluikäni. Keksinkin omia lauluja, jotka äitini kirjoitti nuoteiksi, kun en itse vielä osannut. Kun esitin oman kappaleeni alakoulun laulukilpailussa, siitä syntyi pilaversioita. Säveltäminen ei ollut normaalia, enkä halunnut enää esittää omia lauluja muille. Onneksi yläkouluikäisenä innostuin säveltämään lisää. Musiikinopettaja auttoi minua soinnuttamaan uuden oman laulun ja rohkaisti esittämään sen koulun musikaalissa. Sain inton musiikin tekemiseen takaisin ja se on edelleen harrastukseni ja väylä ilmaista itseäni.

Vaikka omassa lapsuudessa ja nuoruudessa säveltämisestä ei opetettu musiikintunneilla, olen ollut onnekas, koska olen saanut siihen apua. Jos minua ei oltaisi autettu, tuskin säveltäisin nytkään. Musiikinopettajalla tai muulla luotettavalla aikuisella voi olla ratkaiseva merkitys säveltäjäksi kasvattamisessa ja luovaan ilmaisuun kannustamisessa. Onneksi nykyään musiikin tuottaminen ja säveltäminen on osana Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita (POPS 2014, 422 – 425).

Kun säveltämisestä opetetaan musiikintunneilla, uskon, että se rikkoo myyttiä säveltämisestä vain harvojen ja valittujen etuoikeutena. Lapset ja nuoret voivat löytää säveltämisestä uuden väylän ilmaista itseään ja saada onnistumisen kokemuksia. Musiikin kirjo rikastuu, kun saamme kuulla lasten ja nuorten kekseliäitä tuotoksia. Tutkielmassani olen käsittänyt säveltämisen Ojalan & Väkevän (2013, 10-11) määrittelemässä laajassa mielessä eli minä tahansa toimintana, jossa tutkitaan musiikillisesti järjestettyyn ääneen liittyviä luovia mahdollisuuksia.

Musiikkikasvatuksellisesta näkökulmasta olen korostanut jokaisen ihmisen luovia mahdollisuuksia säveltämiseen (ks. luku 2).

Luvussa kolme olen eritellyt säveltämisen merkityksiä ammattisäveltäjien näkökulmasta. Näitä merkityksiä ovat mm. kokemuksellisuus ja elämyksellisyys, tarve luomiselle ja itseilmaisulle, vuorovaikutuksellisuus ja tiimityöskentely, hyvinvointi ja kasvu ihmisenä sekä leikkiminen. Tutkimusosiossa olen selvittänyt, miten kahdeksasluokkalaisten kokivat säveltämisen ja mitä se heille merkitsi. Koska sävellystyö tehtiin projektiluonteisesti, se oli paljon enemmän kuin säveltämistä. Tutkimuksessa on painottunut myös projektissa oppiminen, tiimityöskentely ja yhteistyötahoon Jyväskylä Sinfoniaan tutustuminen. Kyseessä on ainutlaatuinen tapaus, jota olen pyrkinyt kuvamaan kahdeksasluokkalaisten näkökulmasta.

2 KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Taidetestaajat-hanke

Taidetestaajat-kulttuurihanke vie kaiken kaikkiaan 180 000 kahdeksaluokkalaista taidevierailulle kolmen lukuvuoden aikana 2017-2020. Taidetestauksessa ovat mukana koko Suomen koulut Hangosta Utsjoelle. Vierailukohteita voivat olla esimerkiksi ooppera, teatteri, konsertti tai taidenäyttely. Yksi taidevierailu tehdään omaan maakuntaan ja toinen valtakunnalliseen kohteeseen, useimmiten Helsinkiin. Hanketta koordinoi Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto ja sitä rahoittavat Suomen kulttuurirahasto sekä Svenska kulturfonden. (Taidetestaajat 2017, 2018.)

Yhtenä Taidetestaajat-hankkeen päämääränä on murtaa myytti taiteesta vaikeana lajina ja tarjota nuorille unohtumattomia elämyksiä. Tavoitteena on saada nuoret kokemaan myös sellaista taidetta, johon moni ei muuten tulisi tutustuneeksi. Taidekokemus ei rajoitu vain vierailuihin, sillä sitä syvennetään ennako- ja jatkotyöskentelyllä. Oppilaat saavat etukäteen tietoa taidemuodosta, taiteilijoista ja esityksestä. He pääsevät tutustumaan taideteoksen syntyyn, taiteilijan työhön ja mitä asioita tapahtuu ennen kuin esitys on valmis. Jälkityöskentelyllä käsitellään taidevierailun herättämiä kysymyksiä. (Taidetestaajat 2018.)

Taidetestaajat-hanke näyttää nuorille erilaisia tapoja ilmaista tunteita. Nuorille on luotu selainpohjainen sovellus, jolla he voivat arvioida taide-elämyksensä. Heillä on mahdollisuus jakaa ajatuksiaan, mielipiteitään ja oivalluksiaan taidevierailun jälkeen. Vanhat klassikot ja ajankohtaiset ilmiöt saavat tuoreen näkökulman nuorten arvioista. Suoran palautteen pohjalta myös taidelaitokset ja taitelijat voivat kehittää ja lisätä nuorille suunnattua tarjontaansa. Ihannetapauksessa taidelaitosten ja koulujen välille syntyy pysyvää yhteistyötä. (Taidetestaajat 2018.)

2.1.1 Taidetestaajat-sävellyspanprojekti Keski-Suomessa

Keski-Suomessa järjestettiin Taidetestaajat-hankkeen alla sävellyspanprojekti, jossa kahdeksaluokkalaiset pääsivät säveltämään sinfoniaorkesterille. Projekti toteutettiin yhteistyötä tehden ja siinä oli mukana Jyväskylän yliopiston musiikkikasvatuksen opiskelijoita ja heidän yliopistonopettajansa, neljä keskisuomalaista koulua musiikinopettajineen sekä Jyväskylä Sinfonia. Projekti toteutettiin aikavälillä syksy 2017 – kevät 2018.

Kolmessa koulussa sävellyspan tehtiin musiikin valinnaisryhmissä, mutta yhdessä oli mukana myös muita kahdeksaluokkalaisia. Koulujen musiikinopettajat ja musiikkikasvatuksen opiskelijat ohjasivat ja olivat apuna sävellyksen nuotinnuksessa ja muissa säveltämisessä askarruttavissa kysymyksissä. Jokaisella koululla oli myös oma Jyväskylä Sinfonian kummimuusikko, joka kävi esittelemässä soitinta. Musiikkikasvatuksen opiskelijoille sävellyspanprojektin ohjaaminen ja tutkiminen oli osana pedagogisia opintoja, johon he saivat tukea ja neuvoja yliopistonopettajaltaan.

Kaikissa neljässä koulussa sävellyksen aiheena oli teema ja muunnelmat vanhasta portugalilaisesta Folia-teemasta, joka tunnetaan Suomessa myös Lampaanpolskana (ks. luku 2.3). Sävellyksen kestoksi oli ohjeistettu neljä minuuttia yhtä koulua kohden. Eri koulujen sävellykset yhdistettiin kokonaiseksi teokseksi, joka kantaesitettiin Jyväskylä Sinfonian ja Taidetestaajien DIY! (do it yourself) -päättökonsertissa huhtikuussa .2018 ylikapellimestarina Ville Matvejeff. Konserttiin pääsivät kaikki sävellyspanprojektin osallistuneet ja teos kuultiin myös iltakonsertissa, joka oli kaikelle yleisölle avoin.

Samankaltaisia sävellyspanprojekteja sinfoniaorkesterin soittimille on toteutettu aiemmin Kuule, minä sävellän! -hankkeessa vuosina 2011–2017. Hanke on toteutettu yhteistyössä Taideyliopiston Sibelius-Akatemian, Radion sinfoniaorkesterin ja Helsingin kaupunginorkesterin sekä Suomen Kansallisoopperan ja -baletin sekä New Yorkin filharmonisen orkesterin Very Young Composers -koulutusohjelman kanssa. Lasten sävellyksiä ovat ohjanneet ammattisäveltäjät, eri taiteenalojen taiteilijat ja Taideyliopiston Sibelius-Akatemian eri aineryhmien opiskelijat ja musiikkikasvatuksen lehtori. (Taideyliopisto 2018a & 2018b.)

2.2 Säveltäminen

Säveltäminen voidaan käsittää joko erityisessä tai laajassa mielessä. Erityisessä mielessä säveltäminen on toimintaa, jossa usein koulutettu tai työssä harjaantunut säveltäjä luo musiikillisia teoksia: sävellyksiä. Erityisessä tarkastelutavassa säveltäminen on toimintaa, jolla on soiva ja usein nuotinnettu lopputulos. Laajassa mielessä säveltäminen on taas mitä tahansa toimintaa, jossa tutkitaan niitä luovia mahdollisuuksia, joita musiikillisesti järjestettyyn ääneen voi liittyä. Yleiselle musiikkikasvatukselle on ominaista laaja näkökulma, jossa korostetaan jokaisen ihmisen luovia musiikillisia mahdollisuuksia. Myös säveltämisen opetukseen heijastuu sama jako. Musiikkioppilaitoksissa koulutetaan ammattimaisesti säveltäjiä ja lauluntekijöitä, kun taas kouluissa ja muissa yleissivistävissä oppilaitoksissa on yleistä säveltämisen opetusta. (Ojala & Väkevä 2013, 10–11.)

Käytän tutkielmassani termiä *säveltäminen* sen laajassa merkityksessä. Vaikka sävellysprojehtin tavoitteena oli saada aikaan myös nuotinnos, lähtökohtana oli, että kaikki voivat säveltää ja olla säveltäjiä. Säveltämisen käsite ei ole kuitenkaan yksiselitteinen – jopa musiikkia ammatikseen tekevät voivat vierastaa, jos heitä kutsutaan säveltäjiksi. Partti ja Ahola (2016) haastattelivat *Säveltäjyyden jäljillä* -kirjaansa varten monia musiikinlajeja edustavia säveltäjiä. Erityisesti myös sanoituksia kirjoittavat musiikintekijät kokevat usein ”lauluntekijän” tai ”biisintekijän” kuvaavan työnsä luonnetta paremmin kuin ”säveltäjä”. (Partti & Ahola 2016, 14.)

Sari Muhonen käyttää termiä *sävellyttäminen* yhteistoiminnallisesta säveltämisen toimintavasta, jolla vahvistetaan oppijan luovaa toimijuutta. Sävellyttämisessä olennaista on se, että jokainen lapsi nähdään kykenevänä luomaan musiikkia ja hänelle tarjotaan mahdollisuuksia osallistua luovaan prosessiin. On tärkeää, että sävellytyksessä syntyneet tuotokset dokumentoidaan muistelu, reflektointia ja kehittymisen seuraamista varten. Opettajan rooli on tukea lasta ja mukautua luovaan prosessiin hienovaraisesti lasten tarpeiden mukaisesti esimerkiksi kanssasäveltäjänä tai lapsen emotionaalisen ja sosiaalisen ohjaajana. (Muhonen 2016, 8–0.)

Kasvatuksellisesta näkökulmasta säveltäminen voidaan nähdä käytännöllisenä tutkimusprosessina, jossa luodaan merkityksiä jaetussa elämismaailmassa. Käytännöllinen tutkimusprosessi on ilmiöihin ja asioihin tutustumista toiminnan myötä sekä merkityksellisyyden löytämistä. Säveltäminen ei ole ammattisäveltäjien yksinoikeus, vaan

jokaiselle mahdollinen tapa tutkia maailmaa ja uudistaa musiikkikulttuuria. (Ojala & Väkevä 2013, 10.) Myös tutkielmassani näkyy kasvatuksellinen ja tutkiva näkökulma säveltämiseen.

2.3 Folia-teema muunnelmien pohjana

Sävellysprojeektissa kahdeksaluokkalaiset sävelsivät teoksen sinfoniaorkesterille Folia -teeman pohjalta. Kun jokaisella koululla oli yhteinen teema, saatiin kokonaisteoksesta yhdenmukainen. Folia (suom. hulluus) juontaa juurensa ainakin 1400-luvulle asti Portugaliin. Varhaisimpien folioiden kerrotaan olleen meluisia ja hullunkurisia tansseja, mutta folialla tarkoitetaan myös toistuvaa sointukulkua. Musiikin tutkijat jakavat folian ”varhaiseen” ja ”myöhäiseen”: muotoon. Folian ns. myöhäisempi muoto on d-mollissa seuraava:

$$\begin{array}{cccccccc} \frac{3}{4} \parallel & \text{Dm} _ _ & | & \text{A7} _ _ & | & \text{Dm} _ _ & | & \text{C} _ _ & | & \text{F} _ _ & | & \text{C} _ _ & | & \text{Dm} _ _ & | & \text{A7} _ _ & | \\ & | & \text{Dm} _ _ & | & \text{A7} _ _ & | & \text{Dm} _ _ & | & \text{C} _ _ & | & \text{F} _ _ & | & \text{C} _ _ & | & \text{Dm} _ _ & | & \text{A7} _ _ & | \end{array}$$

(Folias 2018.)

Foliassa on toistuva harmonia, jonka päällä melodiaa muunnellaan eli varioidaan. Alkuperäinen folia on tahtilajissa $\frac{3}{4}$, mutta muunnelmia löytyy myös eri tahtilajeissa. Jean-Baptiste Lullya pidetään ensimmäisenä klassisena säveltäjänä, joka on käyttänyt folian sointukulkua yhdessä melodian kanssa vuonna 1672. Lukuisat säveltäjät ovat käyttäneet Lullyn melodiaa omien muunnelmiensa eli variaatioidensa pohjana. (Folias 2018.) Esimerkiksi Antonio Vivaldin (1678-1741) teos ”La Follia” kuultiin myös Taidetestaajien DIY! -konsertissa.

Folia on tyypillinen niin sanottu vaeltava melodia ja se on levinnyt ympäri Eurooppaa ja myös muihin maanosiin. Foliaan on liitetty sanoja lastenlauluista poliittisiin lauluihin. Suomessa Folia on muuntunut ja levinnyt kansanlauluperinteessä Lampaanpolskana. Toivo Kuula (1883-1918) on tehnyt Lampaanpolskan tunnetuksi pianosovituksellaan. (Folias 2018.)

Jyväskylän yliopiston JYX-julkaisuarkistoista (2018) löytyy ”Lampaan bolskan” sanat, joiden muistiinpanijaksi mainitaan Samuel Rinda-Nickola vuodelta 1809.

Yxi kaxi kolme neljä, anna iloinen olla
Koska suru tule, anna hänen mennä

Barmat ne laulaa, neljä hijrtä hyppele,
Kissi lyöpi Trummun päälle, koko maailma pauhaa

2.4 Projektioppiminen

2.4.1 Mikä on projekti?

Projekti-käsite on usein väljä ja se määritellään projektikirjallisuudessa monin eri tavoin. Mikko Mäntyneva (2016) määrittelee projektin ainutkertaiseksi kokonaisuudeksi, joka on rajattu ajallisesti, kustannuksellisesti ja laajuudeltaan. Se, että vastaavaa kokonaisuutta ei ole aiemmin toteutettu, kuvaa projektin ainutkertaisuutta. Muiksi projektin tyypillisiksi piirteiksi Mäntyneva määrittelee:

- Projekti koostuu väliaikaisista aktiviteeteista, jotka on ajoitettu
 - Projektilla on selkeä tavoite
 - Projektin aktiviteetit edistävät projektin tavoitteita
 - Projektissa on käytössä rajalliset resurssit
 - Projektipäällikkö koordinoi projektin eri aktiviteetteja
 - Projektin lopputuotoksen saavuttamiseen liittyy riski
- (Mäntyneva 2016, 11.)

Projekteja voidaan luokitella niiden toiminnan luonteen mukaan esimerkiksi tuotekehys-, tutkimus-, tietojärjestelmä-, toiminnan kehittämis-, toimitus- tai investointiprojekteihin. Myös projekteissa tehtävä työ voi jaotella projekteja. Tällaisia projekteja ovat muun muassa rakennus-, asennus-, suunnittelu-, markkinointi- ja käyttöönottoprojekti. (Mäntyneva 2016,11).

Edellä mainituista toiminnan luokista tämän tutkielman projekti muistuttaa eniten tutkimusprojektia. Mäntynevan (2016) mukaan tutkimusprojekti on luonteeltaan kartoittava ja uutta etsivä. Sille on määritelty selkeä tutkimusongelma, johon etsitään ratkaisua. (Mäntyneva 2016, 11.) Koska projektin voi luokitella myös projektissa tehtävän työn mukaan, käytän projektista nimeä *sävellysprojekti*. Sävellysprojektin tutkimusongelmana on, voivatko kahdeksaluokkalaiset säveltää sinfoniaorkesterille teoksen annetussa aikataulussa.

Vaikka säveltämisprojekti toteutettiin osana Taidetestaajat-hanketta, määrittelin sen erilliseksi projektikseen. Sävellysprojekti täyttää pitkälti Mäntynevan (2016,11) määrittelemät tyypilliset projektin ominaisuudet. Varsinaista projektipäällikköä ei ole, mutta toisaalta opettajan työ on tähän hyvinkin verrattavissa.

2.4.2 Projektioppiminen

Projektiperustaisesta oppimisesta käytetään useita nimiä, kuten projektioppiminen, oppimisprojekti tai projektiopiskelu. Tässä tutkielmassa käytän pääasiassa nimitystä *projektioppiminen*. Koppisen ja Pollarin (1993) mukaan oppimisprojekti on opiskelutapa, jonka avulla pyritään kohti yhteisiä tavoitteita ja jonka tuloksena syntyy konkreettinen tuotos. Koppinen & Pollari määrittelevät projektiopiskelun didaktisiksi piirteiksi Andersonin (1981) mukaan seuraavat:

- *Elämänläheisyys*: oppimisen lähtökohtana oppijan omat kokemukset ja lähiympäristö tai opitun soveltaminen ympäröivään todellisuuteen
- *Eheys*: ympäröivän todellisuuden tutkiminen ja jäsentäminen eri tieteenalojen ja tietorakenteiden näkökulmasta luoden ilmiöstä mahdollisimman ehyen, joskus myös oppiainerajat ylittävän kokonaisuuden
- *Omatoimisuus*: oppilaiden ohjautuminen kokonaiskuvan hahmottamiseen opittavasta asiasta itse, vastuullisesti, tutkivasti ja kokemuksellisesti
- *Yhteistoiminnallisuus*: rikkaampi ja monipuolisempi kokonaiskuva ilmiöstä yhdessä vastuullisesti toimien

(Koppinen & Pollari 1993, 50).

Projektiperustaisen oppimisen ideana on tuottaa jokin konkreettinen tulos. Projektioppimisessa työskentelyn lähtökohtana on jokin ongelma ja tuloksena tuote tai toimintamalli, joka on varsinaisen ongelman ratkaisu. Työelämälähtöisessä oppimisprojektissa taas toimeksiantajat odottavat heitä hyödyttäviä, konkreettisia tuloksia. (Helle ym. 2004, viitattu lähteessä Pirhonen & Hämäläinen 2005, 10.)

Yleensä toimeksiantajalle lopputulos on varsinaista projektia tärkeämpi, kun taas opiskelijan ja oppilaitoksen näkökulmasta oppiminen ja osaaminen on ensisijainen tulos. Projektiopinnoissa nämä erilaiset intressit pitäisi pystyä yhdistämään kaikkia osapuolia tyydyttäväksi. Tämä on erittäin haasteellinen tehtävä, jossa toimeksiantajan, oppilaitoksen, opiskelijaryhmän ja opiskelijaryhmän ohjaajien panos on merkittävä. (Pirhonen & Hämäläinen 2005, 11.) Samoin sävellysoppiminen vaatii suurta panosta projektin eri osapuolilta.

Huolimatta siitä, että projektioppiminen on vaativa työskentelymuoto, yhteistyössä tapahtuvan oppimisen ja ryhmätyön käyttö on perusteltua sekä työelämän odotusten että oppimisen näkökulmasta. Kun opiskelijat osallistuvat aitoihin, vuorovaikutteisiin työ- ja arkielämän tilanteisiin, heidän oppimismotivaationsa on korkea. (Etelä-Pelto & Rasku-Puttonen 1999, viitattu lähteessä Pirhonen & Hämäläinen 2005, 11.) Sinfoniaorkesterille säveltäminen ei ole

ehkä arkisin mahdollinen tilanne, mutta sävellysprojehtin yhtenä tarkoituksena oli tuoda taide lähemmäksi nuorten maailmaa ja siten arkipäiväisemmäksi.

Useiden projektioppimisen sovelluksien taustalla on kognitiivis-konstruktivistinen oppimiskäsitys, jolle ominaista on yksilön tiedonmuodostus, ajattelun kehittyminen ja ongelmanratkaisu. Projektioppimiseen liittyy olennaisena osana sosiaalinen vuorovaikutus, joka tukee näitä yksilöllisiä toimintoja. Projektiopiskelussa opiskelijan ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja pyritään kehittämään. Kognitiivisessa näkökulmassa teoreettisen ja käytännön tiedon yhdistyminen on korostunut. Samoin pragmatistisessa pedagogiikassa oppiminen on kytketty oppijan arkitodellisuuteen ja tekemällä oppimiseen. (Helle ym. 2004, viitattu Pirhonen & Hämäläinen 2005, 12.)

Projektioppimiseen liitetään usein myös humanistisen psykologian tai kokemuksellisen oppimisen teorian (Boud 1985) itseohjautuvuutta, reflektiivisyyttä, vuorovaikutuksellisuutta ja yhteistoiminnallisuutta korostava näkökulma. Projektioppimisen taustalla voi olla myös sosiokulttuurinen ja kontekstuaalinen näkökulma, jossa oppiminen tapahtuu työyhteisön toimintakulttuuriin sosiaalistumisena. Työelämäprojekteissa oppilaille tarjoutuu autenttinen oppimisympäristö, jossa oppijat voivat tutustua sen toimintaan ja käytänteisiin. (Helle ym. 2004, viitattu Pirhonen & Hämäläinen 2005, 12.)

Myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2016) puoltavat projektioppimista. Laaja-alaisissa tavoitteissa L6 mainitaan, että itsensä työllistäminen ja yrittäjäyys sekä riskien arvioiminen tulevat tutuiksi eri projektien kautta. Koulutyössä opittu ryhmätoiminta, projektityöskentely ja verkostoituminen kuuluvat myös laaja-alaisiin (L6) tavoitteisiin. (POPS 2014, 24.)

3 SÄVELTÄMISEN MERKITYKSIÄ

Tässä luvussa käsitellään säveltämisen merkityksiä eri näkökulmista. Olen eritellyt keskeisiksi näkökulmiksi kokemuksellisuuden ja elämyksellisyyden, tarpeen luomiselle ja itseilmaisulle, vuorovaikutuksellisuuden ja tiimityöskentelyn, hyvinvoinnin ja kasvun ihmisenä sekä leikkivän ihmisen.

3.1 Kokemuksellisuus ja elämyksellisyys

Niin säveltämiseen kuin muuhunkin musiikin harrastamiseen liittyy voimakkaasti henkilökohtainen, kokemuksellinen elementti. Musiikki ei ole pelkästään motorisia ja kognitiivisia taitoja, vaan sen ytimessä ovat elämykset ja tunteet. Parhaimmillaan musiikin voimakas yhteys tunteisiin ja henkilökohtaisiin kokemuksiin mahdollistaa syviä henkilökohtaisia elämyksiä ja tukee jopa minuuden rakentumista sekä sosiaalis- emotionaalisten taitojen kehittymistä. (Saarikallio 2013, 37.)

Pekka Hakon (2002) toimittamassa *Minä, säveltäjä 1* -kokoelmassa parikymmentä nykysäveltäjää avaa esseissään työnsä luonnetta ja lähtökohtia. Monissa esseissä käy ilmi, että tunteet ja elämyksellisyys ohjaavat säveltämistä niin säveltäjän kuin kuulijankin näkökulmasta. Lasse Jalavalle (1996/2002) tunnetilojen välittäminen on yksi säveltämisen päätarkoituksista. Jalava luonnehtii: ”Katson täyttäneeni tehtäväni säveltäjänä, jos kuulija voi unohtaa huolensa edes sävellykseni ajaksi. En ainakaan haluaisi aiheuttaa hänelle lisähuolia. Jos hän saa siitä ajatuksia ja elämyksiä, se on jo ylläilyä.” (Jalava 1996/2002, 32.)

Säveltämisen elämyksellisyys voi selittyä *flow*-kokemuksella, jos omat taidot ja tavoitteet ovat itselleen sopivalla tasolla. Mihály Csikszentmihályin (viitattu Uusikylä, 2012) tunnetuksi tekemään *flow*-käsitteeseen liittyy syvän mielihyvän ja psyykkisen eheyden tunne. Kun jokin asia on sopusoinnussa ihmisen itselleen asettamien tavoitteiden kanssa, psyykkinen energia virtaa kuin itsestään. Silloin voi tuntea olevansa täynnä tarmoa, eikä tarvitse murehtia mitään. Ihmisen pitää tuntea pääsevänsä yhä parempiin tuloksiin ja että hänellä on taitoja ja lahjoja heittäytyä virran vietäväksi. Parhaaseen *flow*-nautintoon voi päästä kapasiteettinsa ylärajoilla. (Uusikylä 2012, 127.) Csikszentmihályin mukaan oman persoonallisen luovan *flow*’n löytäminen on tie onneen. (Uusikylä 2012, 127.)

Vaikka *Minä, säveltäjä 1* -kokoelmassa (2002) säveltämistä kuvaillaan enimmäkseen myönteisin ilmauksin, siihen voi liittyä myös kielteisiä tunteita. Jalava kirjoittaa, että säveltämiseen liittyy myös paljon epäonnistumista, turhautumista ja yksinäisyyttä. Myöskään apurahojen saanti tai toimeentulo ammattisäveltäjänä ei ole helppoa. (Jalava, 24-28.)

3.2 Tarve luomiselle ja itseilmaisulle

Tutkija Juha Torvinen on koonnut suomalaissäveltäjien kuvauksia säveltämisen syistä ja synnystä yli kolmenkymmenen vuoden ajanjaksolla. Osa säveltäjistä on kertonut tarpeestaan säveltää. ”Säveltäminen on välttämätön tapa olla olemassa”, Torvinen summaa säveltäjien kuvausten pohjalta. (Torvinen 2005, 58, 64.) Myös *Minä, säveltäjä 1* -kokoelmassa useat säveltäjät kokevat tarvetta säveltää sekä sitä kautta ilmaista itseään. (Hako 2002, 35, 73, 142.)

Säveltäjä, musiikkikasvattaja ja tutkija Anna Kuoppamäelle laulujen tekeminen on antanut vahvan kokemuksen autonomisuudesta ja oman musiikillisen äänen löytämisestä. (Partti, 23.) Musiikintekijä Olavi Uusivirta taas pohtii, voidaanko popmusiikin kontekstissa edes käyttää ilmaisua ”oma ääni”, sillä siihen liittyy vahvasti toiselta lainaamisen kulttuuri. Uusivirta kertoo, että on kuitenkin päässyt eroon ulkoa määritellyistä muotoseikoista ja tarpeesta miellyttääkseen muita. Hän tekee lauluja, koska ei voi olla tekemättä niitä ja hänen on tehtävä ne itseänsä varten. (Alanko 2008.)

3.3 Vuorovaikutuksellisuus ja tiimityöskentely

Minä, säveltäjä 1 -kokoelmassa musiikista käytetään ilmaisua kansainvälinen ja jopa universaali kieli. Musiikki ei ole sidottu aikaan eikä kulttuuriin. (Hako 2002, 76, 154.) Samaa väitettä kuulee muusikkojen suusta, mutta yhtä lailla myös eroavia mielipiteitä. On totta, että oman kulttuurin musiikkia voi ymmärtää ilman sanojakin ja vanha sävellys voi koskettaa nykykuulijaakin. Toisaalta taas vieraan musiikkikulttuurin ymmärtäminen vaatii kuulijalta tarkempaa perehtymistä kyseiseen kulttuuriin ja sen musiikillisiin elementteihin. Kuulijan tulkinta sävellyksestä ei vastaa välttämättä säveltäjän ajattelemaa tunnelmaa, mutta toisaalta se ei aina olekaan sävellyksen tarkoitus.

Luovuustutkija Kari Uusikylän mukaan nuorten luovien harrastusten yksi keskeinen tehtävä on löytää tasapaino yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden välille. Heillä on oikeus toteuttaa itseään

muttei käyttämällä muita hyväksi. Kaikkialle tunkeutunut kilpailumentaliteetti on vitsaus, joka kasvattaa liikaa sopeutuvia suorittajia, jotka kätkevät luovuutensa. Hei eivät anna mitään kanssaeläjilleen, mutta ovat valmiita ottamaan muista kaiken hyödyn irti saavuttaakseen menestystä ja kunniaa. Monet oppivat miellyttämään muita ihmisiä ja kadottavat oman luovuuden ja riippumattomuuden. (Uusikylä 2012, 163.)

Samalla tavoin säveltäminen voi olla tasapainoilua yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden välillä sekä luovan riippumattomuuden ja riippuvuuden välillä. Säveltäjä Olli Kortekangas kuvailee säveltämistä yksinäiseksi puurtamiseksi. Paradoksaalisesti yksin puurtaminen kuitenkin tähtää kommunikaatioon teoksen vastaanottajan kanssa. Säveltäjä voi olla mahdollisesti yhteydessä esimerkiksi teoksen tilaajaan, esittäjiin, kuulijoihin sekä musiikkia levittävään ja mainostavaan mediaan. (Kortekangas 2005, 49 - 55.)

Säveltämisen ei kuitenkaan tarvitse olla yksinäistä puurtamista, vaan musiikkia voi tehdä myös yhteistyössä. Kahden tai useamman musiikintekijän yhteistyöstä käytetään nimitystä *co-writing* tai *co-write*. Kappaleen esittäjä voi olla mukana yhteistyössä tai sävellystyöstä voivat vastata muut musiikintekijät. (Bennet 2018.) Co-write tähtää usein valmiin laulun syntymiseen siten, että tiimissä jokainen ottaa vastuun omasta vahvuusalueestaan (Partti & Aho 2016, 31).

Tuottaja Mikko Tammisen mukaan tuottaja-säveltäjä Risto Asikainen on sanonut, että *Co-write* on teollista muotoilua. Tamminen tarkoittaa, että co-writing ei kuitenkaan ole teollinen tai hengetön, vaan ihmiset tekevät musiikkia täydellä sydämellä ja tunteella. Kustantaja tai levy-yhtiö kutsuu yleensä koolle säveltäjätiimin. Ryhmän kokoonpanoon usein kuuluu: sanoittaja, *toplineri* eli melodiantekijä ja *trackeri* eli tuottaja, joka vastaa sävellystyön lisäksi kappaleen teknisestä toteutuksesta. Music Finland järjestää säännöllisesti musiikintekemisleirejä, joissa ammattilaiset voivat verkostoitua ja tehdä yhteistyötä myös kansainvälisesti. (Brink 2015.)

Verkkoyhteisöt ja musiikkiteknologia antavat säveltäjille vuorovaikutusmahdollisuuksia. Kohtuuhintaiset musiikkiteknologiaohjelmistot, äänityslaitteet sekä internet tarjoavat mahdollisuuden yhä useammalle musiikintekijälle luoda ja jakaa omaa musiikkiaan. Verkkoyhteisöjen, kuten Mikserin kautta musiikkia voi antaa myös muille muokattavaksi ja kritisoitavaksi. Eri verkkoyhteisöt voivat toimia myös epämuodollisina musiikin oppimisympäristöinä. (Partti 2009, 39.)

Säveltäminen voidaan ymmärtää myös osallistumisena musiikillisten ideoiden toteutukseen ja kehittelyyn. Sävellykset syntyvät aina yhteydessä aiemmin tehtyyn ja kaikkeen ympärillä olevaan. Siispä myös pöytälaatikkosäveltäjä osallistuu vuorovaikutukseen ympäröivän maailman kanssa. Joskus säveltäminen tapahtuu hyvinkin konkreettisesti aiemmin tehdyn päälle, kuten *remiksaamisessa*. Hollantilaistutkija Maarten Michielse on tutkinut *remixkilpailuja*, joissa remiksaajat luovat uutta olemassa olevaa musiikillista lähdemateriaalia muokaten ja keskittyen pieniin mutta merkittäviin musiikillisiin elementteihin. Michielsen tutkimus on osoittanut, etteivät remiksaajat pyri luomaan täysin uutta musiikkia, vaan rikkomaan tai ylittämään esteettisiä konventioita, joita vain harjaantunut korva pystyy huomaamaan. Michielsen tekemissä haastatteluista remiksaavista musiikintekijöistä välittyi vahva tarve vuorovaikutukseen. Teosten työstä ja jakaminen, kollegoilta saatu palaute sekä mahdollisuus rikastuttaa kenttää menee jopa voitontavoittelun edelle. (Partti & Aho 2016, 29 - 31.)

3.4 Hyvinvointi ja kasvu ihmisenä

Partin tutkimuksessa (2009) Mikseri-verkkoyhteisöstä musiikintekijät liittyivät säveltämisen usein hyvinvointiin ja jopa mielenterveyteen. (2009, 42–43.) Musiikkiterapeutit ovat huomanneet jo kauan sitten laulujen kirjoittamisen merkityksen tunteiden purkamisen tapana ja psyykkisten prosessien kuvaamisena niin sävelin kuin sanoin. Kun kappaleen saattaa valmiiksi, se tuo mukanaan onnistumisen kokemuksen. Saa olla iloinen ja ylpeä siitä, että on luonut jotain konkreettista ja jaettavissa olevaa, jolla voi olla merkitystä jollekin muulle. (Partti & Aho 2016, 25)

Minä, säveltäjä 1 -kokoelmassa säveltäjien esseissä toistuu säveltämisen suhde hyvinvointiin. Säveltäjä Lars Karlsson kuvailee: “Olen yksinkertaisesti joutunut toteamaan, että voidakseni hyvin minun on sävellettävä” (Hako 2002, 35). Hyvinvoinnin lisäksi säveltäjien kertomuksissa toistuu ihmisenä kasvaminen. Säveltämisen kautta etsitään merkityksiä elämään, kommunikoidaan maailman kanssa, järjestellään kaaosta ja pohditaan omaa suhdetta todellisuuteen. Osa säveltäjistä kokee säveltämisessä myös hengellisen ulottuvuuden. (Hako 2002, 206, 74, 75, 157.)

3.5 Leikkivä ihminen

Pekka Hakon toimittamassa *Säveltäjän maailmat* -teoksessa säveltäjät keskustelevat säveltämisen toimenkuvasta, ammattivalinnasta ja sävellyksen opiskelusta. Aulis Sallinen tuo esille, että taiteen alalla työskenteleviä yhdistää yksi asia: *homo ludens* eli leikkivä ihminen. Monissa kielissäkin sana ”soittaa” tarkoittaa leikkimistä: *play, spela, spielen*. Myös Salliselle taiteen tekeminen on leikkiä. Aluksi hän leikki pianolla, kunnes kutsumus säveltämiseen kasvoi. Jouni Kaipainen jatkaa ajatusta Oscar Wilden provokatiivisella huomautuksella, että taide on täysin hyödytöntä. Säveltäjän näkökulmasta Wilden lause on lohdullinen, sillä oma työ on kaukana hyötyajattelusta. Säveltämisen taustalla leikkiminen ja kokeileminen. (Hako 2005, 79-80.)

Pasi Lyytikäinen huomauttaa, että opiskeluaikoinaan häneltä katosi säveltämisen leikkimielisyys ja välillä säveltäminen oli haudanvakavaa. Vasta opintojen loppupuolella tekniikan ollessa kunnossa alkoi tulla samoja ajatuksia kuin ennen opintoja. Kaikki aloittelevat säveltäjät pyrkivät viimeiseen asti välttämään naurunalaiseksi tulemistä. Työhön on suhtauduttava vakavasti, mikä ei kuitenkaan tarkoita elämänilon ja hauskuuden pusertamista pois. Kaipainen jatkaa ajatusta: on eri asia suhtautua työhön vakavasti kuin suhtautua vakavasti itseensä. (Hako 2005, 80-82.)

4 SÄVELLYSPROJEKTI PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMASSA

Tässä luvussa olen tarkastellut Taidetestaajat-hankkeessa toteutettua sävellyshanketta perusopetuksen opetussuunnitelman (POPS 2014) näkökulmasta. Olen keskittynyt tarkastelussa yhteen kouluun, joka oli varsinaisena tutkimuskohteena. Luvussa käsitelen, miten säveltämissävellyshankkeeseen tuetaan vuosiluokilla 7–9 laaja-alaisia tavoitteita (L1–L7), musiikin tehtävää oppiaineena sekä sen tavoitteita (T1–T12).

4.1 Laaja-alaiset tavoitteet sävellyshankkeessa

Säveltämissävellyshankkeeseen tuetaan monin tavoin 7.–9.-luokkalaisten laaja-alaisia tavoitteita. Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan (POPS 2014) on tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään luovia ratkaisuja ja vaihtoehtoja (L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen). Oppilaiden omia ideoita tuetaan ja heitä rohkaistaan käyttämään omaa kuvittelutaitoaan uuden oivaltamiseen ja luomiseen. (POPS 2014, 280.) Sävellyksen tekeminen on luovaa ja tutkivaa työtä, joka vaatii myös tiimityötä ja taitoa kuunnella toisia. Sävellyksissä heijastuvat oppilaiden omat, luovat ideat.

Laaja-alaisissa osaamistavoitteissa ”kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu” (L2) todetaan, että oppilaille tulee luoda mahdollisuuksia taiteen ja kulttuurin tulkitsemiseen ja kokemiseen. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti sitä ylläpitäen ja uusintaen. Tekemällä yhteistyötä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille mahdollisuuksia kokea ja ilmaista kulttuurista osaamistaan. (POPS 2014, 282.) Sävellyshankkeessa nuoret pääsevät sekä tutustumaan musiikkiperinteeseen että uudistamaan sitä omilla sävellyksillään. Tässä tapauksessa yhteistyötä tehtiin sekä Jyväskylän yliopiston että Jyväskylä Sinfonian kanssa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) eivät tulleet kovin vahvasti esille sävellyshankkeessa. Tavoitteissa mainitaan sosiaalisten taitojen harjoittelu sekä tuki tunnetaitojen kehittymiselle (POPS 2014, 283). Kuitenkin säveltäminen tapahtui yhteistyössä, joten ainakin sosiaalisia taitoja tarvittiin. Säveltäminen voi myös antaa mahdollisuuksia tunteiden ilmaisulle ja sitä kautta tunnetaitojen kehittymiselle.

Vuosiluokilla 7–9 monilukutaidon (L4) kirjo laajenee. Teksteillä tarkoitetaan tietoa, joka ilmenee sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla. (POPS 2014, 283.) Sävellyksen voidaan

katsoa olevan auditiivinen viesti, joka ilmaisee säveltäjän ideoita ja ajatuksia. Oppilaat muodostivat sävellyksen valmiin sointukierron pohjalta, joka on myös eräänlainen symbolinen ja auditiivinen viesti.

Tieto- ja viestintäteknologian taitoja (L5) harjoiteltiin sävellyksprojektissa tutustumalla GarageBand-sovelluksen käyttöön ja musiikin äänittämiseen. Oppilaille oli myös tiedonhakutehtäviä orkesterisoittimista. Sävellyksen projektityöskentely sekä tutustuminen Jyväskylän Sinfoniaan tukevat taitoja työelämään ja yrittäjyyteen (L6). Vaikka sävellykselle ei ollut annettu sanallista aihetta, yksi oppilaista innostui tekemään kanta-aottavan räpin instrumentaalisävellyksen rinnalle. Vaikka tässä sävellyksprojektissa kanta-aottavuus ei ollut itsetarkoitus, se oli kuitenkin mahdollista. Sävellyks voi sisältää syvemmänkin merkityksen ja tukea näin laaja-alaista tavoitetta osallistumisen, vaikuttamisen ja kestäväns tulevaisuuden rakentamisesta (L7).

4.2 Musiikin tehtävät ja tavoitteet sävellyksprojektissa

Vuosiluokilla 7–9 musiikinopetuksen tehtävänä on luoda mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Oppilaita ohjataan samalla tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä kokemuksia ja tunteita. Oppilaita ohjataan analysoimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan, mikä kehittää heidän kriittistä monikulttuurista monilukutaitoaan. Oppilaille on mahdollisuus monipuoliseen musiikilliseen ilmaisuun sekä tuottamiseen yksin ja yhdessä tehden. (POPS 2014, 422.) Edellä mainitut kuvailut perusopetuksen opetussuunnitelmassa istuvat hyvin sävellyksprojektiin. Säveltäminen on hyvä keino musiikin merkityksen pohtimiselle, kehittää musiikillista osaamista ja laajentaa maailmankuvaa. Sävelet toimivat viestin keinoin ja niillä voi ilmaista tunteita. Projektityöskentely mahdollistaa musiikin tuottamisen sekä yksilöllisesti että ryhmässä tehden.

Musiikin opetuksen tavoitteissa oppilaan osallisuutta kehitetään kannustamalla häntä rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä (T1). Musiikillisia tietoja ja taitoja sekä luovaa tuottamista kehitetään muun muassa kannustamalla oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin improvisoiden, sovittaen, säveltäen ja taiteidenvälisesti työskennellen (T6). Oppilasta ohjataan musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön musiikin tekemisessä ja monialaisissa kokonaisuuksissa (T7). Oppilaiden kulttuurista ymmärrystä ja monilukutaitoa kehitetään

tarkastelemalla musiikkia taiteenlajina (T8) ja rohkaisten oppilaita keskustelemaan musiikista musiikin terminologiaa ja käsitteitä käyttäen (T9). (POPS 2014, 422.)

Sävellyshankkeissa selkeimmin toteutuivat edellä mainitut musiikin tavoitteet. He harjoittelivat ryhmätyöskentelyä sekä tutustuivat sinfoniaorkesteriin musiikkiyhteisönä (T1). Säveltämisen myötä oppilaat pääsivät myös improvisoimaan ja sovittamaan musiikkia (T6). Omat sävellykset äänitettiin ja tallennettiin tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen (T7). Tutustumalla orkesterisoittimiin ja klassiseen musiikkiin oppilaiden kulttuurinen ymmärrys kasvoi (T8). Oppilaille opetettiin ja muun muassa heille uusia orkesterisoittimia ja soittotekniikoita, jolloin heille tuli lisää musiikillisia käsitteitä käytettäväksi (T9).

5 TUTKIMUSASETELMA

5.1 Tutkimuskysymykset

Oletan, että säveltämisen opettaminen on monelle musiikinopettajalle vierasta ja uutta ja samoin säveltäminen on uutta heidän oppilailleen. Peruskoulun uuden opetussuunnitelman myötä säveltämisen pedagogiikasta puhutaan paljon, mutta sen merkitys oppilaille on jäänyt vähemmälle huomiolle. Tutkimustehtävänani oli selvittää mitä nuoret ajattelevat säveltämisestä ja kannattaako säveltämistä opettaa. Tavoitteena oli selvittää, miten sävellysohjelma vaikuttaa nuoreen ja hänen käsityksiinsä säveltämisestä. Lisäksi minua kiinnosti, mitä nuoret oppivat projektin aikana ja mitä tunteita se herätti heissä. Tutkimustehtävän ja tavoitteiden pohjalta päätutkimuskysymykseni muotoutuivat seuraaviksi:

1. Miten nuoret kokevat säveltämisen ennen ja jälkeen sävellysohjelman?
2. Mitä sävellysohjelmissa opittiin?
3. Mitä oppilaat ajattelevat sävellyksistään?

Lisäksi tutkin seuraavia kysymyksiä:

1. Tuliko klassinen orkesterimusiikki oppilaille läheisemmäksi projektin myötä?
2. Mitä ajatuksia DIY!-konsertti herätti?

5.2 Tutkimusmenetelmä

Tapaustutkimus on tutkimustapa tai tutkimusstrategia, joka voi sisältää useita eri tutkimusmenetelmiä. Tapaustutkimuksessa tarkastellaan pientä joukkoa tapauksia, usein yhtä tiettyä tapausta. Kohteena on useimmiten tapahtumakulku tai ilmiö. On syytä erottaa toisistaan tapaus ja tutkimuksen kohde. (Laine, Bamberg & Jokinen 2008, 9.) Tutkielmassani tarkastelin yhtä tiettyä tapausta: kahdeksaluokkalaisten säveltämisprojektia Taidetestaajat-hankkeessa. Tutkimuskohteenani oli yhden keskisuomalaisen koulun musiikin valinnaisryhmän oppilaat. Valitsin tutkimuskohteekseni yhden ryhmän, jossa säveltämisprojektia ei ollut vielä aloitettu. Näin sain mahdollisuuden vertailla oppilaiden ajatuksia ennen ja jälkeen säveltämisprojektin.

Ymmärryksen lisääminen tutkittavasta tapauksesta ja olosuhteista, joiden lopputuloksena tapauksesta tuli sellainen kuin tuli on tapaustutkimuksen päämäärä. Usein tapaustutkijalla on tunne tai alustava tieto siitä, että tapaus on jollain lailla tärkeä. Tapauksen merkitys paljastuu lopulta vasta tutkimuksen kuluessa. (Laine ym. 2008, 10.) Valitsin tapaukseksi kahdeksasluokkalaisten sävellysohjelman, koska mielestäni aihe on todella tärkeä ja ainutlaatuinen: harva kahdeksasluokkalainen pääsee säveltämään sinfoniaorkesterille. En tiennyt tutkimuksen alkuvaiheessa sen todellista merkitystä, vaan se on hahmottunut minulle vasta aineiston keräämisen ja analysoinnin myötä.

Määrälliselle tutkimukselle keskeisiä piirteitä ovat mm. aiemmat teoriat ja johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, hypoteesin esittäminen ja käsitteiden määrittely, usein tarkat koehenkilömäärittelyt tai otantasuunnitelmat sekä aineiston soveltuvuus numeerisen mittaamiseen. Muuttujia muodostetaan taulukoihin ja viedään tilastollisesti käsiteltävään muotoon sekä analysoidaan tilastollisesti. (Hirsijärvi 2016a, 140.) Määrällisen tutkimuksen piirteet näkyvät menetelmässäni kyselyaineiston keruussa, muuttujien muodostamisessa, tilastollisessa käsittelyssä ja analyysissä sekä niihin perustuvissa päätelmissä. Kaikilta osin määrällisen tutkimuksen ominaisuudet eivät kuitenkaan täyty tutkielmassani. Koska tutkimukseni kohteena oli pieni ryhmä ja ainutlaatuinen tapaus, siinä ei ollut tarkkaa koehenkilömäärittelyä tai otantasuunnitelmaa. Tapaustutkimukselle tyypillisesti en pyri tilastolliseen yleistettävyyteen, vaan tutkimaan juuri tiettyä tapausta.

Hirsijärvi (2016a) määrittelee laadullisen tutkimuksen tyypillisiksi piirteiksi muun muassa kokonaisvaltaisen tiedonhankinnan ja aineiston koonnin luonnollisista tilanteista. Kohdejoukko on valittu tarkoituksenmukaisesti ja tapausta käsitellään ainutlaatuisena. (Hirsijärvi 2016a, 164.) Kiviniemi (2010) luonnehtii laadullista tutkimusta prosessiksi. Koska laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruuväline on tutkija itse, aineistoon liittyvät tulkinat ja näkökulmat voivat kehittyä vähitellen tutkijan tietoisuudessa tutkimusprosessin edetessä. Myös tutkimustehtävää ja aineistonkeruuta koskevat kysymykset voivat muotoutua vähitellen tutkimuksen myötä. (Kiviniemi 2010, 70.)

Keräsin aineiston kokonaisvaltaisesti, luonnollisesta koulutilanteesta laadullisella menetelmällä: havainnoinnilla ja avoimella kyselyllä. Valitsin kohdejoukon tarkoituksella ja käsittelin sitä ainutlaatuisena tapauksena. Tutkimustehtävä ja aineistonkeruumenetelmät muuttuivat ja tarkentuivat vasta tutkimuksen edetessä. Näiltä osin tutkielmani täyttää laadullisen tutkimuksen piirteitä ja voisin sanoa, että tutkimus on ollut laadullinen prosessi.

Koska tutkielmassani on sekä laadullisen että määrällisen tutkimuksen piirteitä ja tutkimusstrategianani oli tapaustutkimus, määrittelen tutkielmani monimenetelmälliseksi tapaustutkimukseksi. Tapaustutkimukselle tyypillisesti käytin aineiston keruussa useita eri menetelmiä. Keräsin aineistoa syksystä 2017 kevääseen 2018. Teetin kolme eri kyselyä sekä havainnoin ja videoin säveltämisprojektiin käytettyjä musiikintunteja. Haastattelin myös kahta oppilasta, mutta aineiston laajuuden ja aikataulullisten syiden vuoksi rajasin haastattelun pois tutkimuksesta. Seuraavissa alaluvuissa esittelen tarkemmin käyttämäni tutkimusmenetelmät sekä niiden valintaan vaikuttaneet perusteet.

5.2.1 Kysely aineistonkeruumenetelmänä

Kyselytutkimuksen etuna pidetään sitä, että sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto tutkijan aikaa ja vaivaa säästäen. Aineisto voidaan käsitellä tallennettuun muotoon ja analysoida tietokoneella tilastollisella tavalla (Hirsijärvi 2016b, 195). Valitsin yhdeksi menetelmäksi kyselyn, sillä halusin saada vaivattomasti tutkimukseen mahdollisimman monen eri oppilaan näkemyksen. Jos olisin haastatellut jokaista oppilasta erikseen, se olisi vienyt valtavasti aikaa ja oppilaat olisivat voineet arastella mielipiteiden esittämistä kasvokkain vieraille ihmiselle. Määrällisellä tutkimusmenetelmällä pystyin vertailemaan tilastollisesti oppilaiden näkemyksiä ennen ja jälkeen säveltämisprojektin.

Kysely tunnetaan survey-tutkimuksen keskeisenä menetelmänä. Survey-tutkimuksessa aineistoa kerätään standardoidusti ja koehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen tietystä perusjoukosta. Standardoituus tarkoittaa, että kaikille vastaajille on esitettävä kysymykset täsmälleen samalla tavalla. (Hirsijärvi 2016b, 193.) Valitsin harkiten perusjoukoksi musiikin valinnaisryhmän, jonka katsoin musiikillisilta taidoiltaan edustavan keskivertoa kahdeksasluokkalaista. En halunnut tutkia musiikkiluokkaa tai ryhmää, jolla on säveltämisestä ennestään paljon kokemusta. Koska kyseessä on tapaustutkimus, en pyri kuitenkaan tilastolliseen yleistettävyyteen. Survey-tutkimukselle tyypillisesti kyselyt olivat standardoituja, sillä kaikille vastaajille oli esitetty samat kysymykset samassa muodossa. Poikkeuksena oli yksi englanninkielinen oppilas, jolle käänsin kyselyn englanniksi. Pyysin englannin kieltä opiskelevaa ystävääni tarkastamaan käännösten kielen oikeellisuuden, joten pidän myös englanninkielistä kyselyä standardoituna.

Kyselyn voi jakaa ainakin kahteen perusmuotoon: posti- ja verkkokyselyyn sekä kontrolloituun kyselyyn. Kontrolloituja kyselyitä ovat informoitu kysely, jossa tutkija jakaa lomakkeet henkilökohtaisesti sekä henkilökohtaisesti tarkastettu kysely. (Hirsijärvi 2016b, 196-197.) Teettämäni kyselyt olivat kontrolloituja kyselyitä. Kyselyistä kaksi oli informoituja kyselyitä, joissa olin paikalla koko lomakkeen täyttämisen ajan. Yksi kyselyistä oli henkilökohtaisesti tarkastettu kysely: lähetin opettajalle kyselylomakkeen sähköpostitse ja noudin täytetyt lomakkeet henkilökohtaisesti takaisin.

Kyselylomakkeissa käytetään useimmiten avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä tai asteikkoihin perustuvaa kysymystyyppiä. Strukturoidun ja avoimen kysymyksen välimuodossa valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi esitetään avoin kysymys. (Hirsijärvi 2016b, 198.) Kahdessa kyselyssäni (Kysely 1 ja 2) oli puolistrukturoituja monivalintakysymyksiä. Monivalintojen lisäksi kyselyä täydensivät avoimet kysymykset, kuten ”Muuta, mitä?”. Kolmas kysely oli muodoltaan avoin.

5.2.2 Havainnointi aineistonkeruumenetelmänä

Kysely ja haastattelu kertovat, mitä tutkittavat havaitsevat ja mitä ympärillä tapahtuu. Ne eivät kuitenkaan kerro, mitä todella tapahtuu. Havainnoimalla voi saada tietoa, toimivatko ihmiset sanojensa mukaisesti. Se on todellisen maailman tutkimista ja välttää monia muita tutkimustyyppisiä rasittavan keinotekoisuuden. (Hirsijärvi 2016b, 212.) Valitsin havainnoinnin toiseksi tutkimusmenetelmäksi, sillä halusin saada kokonaiskuvan säveltämisprojektista ja siitä mitä oppilaat todella tekevät. Vertailemalla kyselyn tuloksia omiin havaintoihini projektista arvioin paremmin kyselytutkimuksen luotettavuutta. Pelkällä määrällisellä kyselytutkimuksella tapauksen kokonaisvaltainen ymmärtäminen olisi jäänyt pinnalliselle tasolle.

Havainnoinnin lajit voidaan jakaa systemaattiseen havainnointiin ja osallistuvaan havainnointiin. Systemaattinen havainnointi on tyypillisesti systemaattista ja tarkasti jäsenneltyä, kun taas osallistuva havainnointi on vapaasti tilanteessa muotoutuvaa. Systemaattisessa havainnoinnissa tutkija on ulkopuolinen toimija, kun taas osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu ryhmän toimintaan. (Hirsijärvi 2016b, 214.)

Havainnointimenetelmäni oli systemaattisen havainnoin ja osallistuvan havainnoinnin välimuoto. Olin musiikintunneilla ulkopuolinen toimija: oppilaat tiesivät läsnäolostani, mutten tietoisesti vaikuttanut tai osallistunut toimintaan. Videoin musiikintunteja muistiinpanoiksi

itselleni. Videoiden ja havainnoin sisältöä ei ollut kuitenkaan ennalta määritelty, vaan elin tilanteen mukaan. Havainnoin ja videoin asioita, jotka koin juuri sillä hetkellä merkityksellisiksi.

5.3 Tutkimusaineisto ja analyysi

Tutkimukseni kohdistui yhden musiikin valinnaisryhmän oppilaisiin. Keräsin tutkimusaineiston ennen teoriapohjan muodostamista alkaen syksyllä 2017 ja päättyen huhtikuussa 2018. Minulla oli kiireellinen aikataulu, sillä projekti oli jo käynnissä ennen perusteellista tutkimussuunnitelmaa. Koin parhaaksi kerätä aineistoa monella eri tavalla ja kysellä mieluummin liikaa kuin liian vähän. Aineistoni muodostuu kolmesta eri kyselystä (L1, L2 ja L3) sekä havainnoinnista ja videoinnista syksyn musiikintunneista. Lisäksi haastattelin kahta oppilasta, mutta rajasin haastattelun pois tutkimuksesta. Koska aineisto oli laaja, analysoin aineistoa niiltä osin, jotka valaisivat lopullisia tutkimuskysymyksiäni.

Syksyllä sävellyspannjektin alussa tein ennakkokyselyn, jolla selvitin muun muassa oppilaiden musiikillista harrastuneisuutta, ennakkokäsityksiä säveltämisestä sekä sävellyspannjektin herättämiä tunteita. Kysely sisälsi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kohtia. Vaihtoehtoista valittiin ohjeiden mukaisesti yksi tai useampi vaihtoehto. Syksyllä ryhmässä oli yhteensä 11 oppilasta, joista kaikki olivat paikalla ja vastasivat kyselyyn. Jaoin kyselyt oppilaille musiikinluokassa, kerroin tutkimuksen tarkoituksesta, ohjeistin lomakkeen täyttämisen sekä vastasin tarvittaessa täydentäviin kysymyksiin. Kysely täytettiin nimettömänä oppilaiden yksityisyyttä suojellen. Ajattelin, että anonyymina oppilaat voisivat paremmin uskaltaa esittää kielteisiäkin asenteita säveltämisestä kohtaan. Olin paikalla koko lomakkeen täyttämisen ajan ja keräsin vastaukset samalla kertaa takaisin.

Toinen kysely oli tarkoitus teettää heti varsinaisen sävellyspannjoen jälkeen joulukuussa 2017. Koska luokassa oli hyvin vähän oppilaita, opettaja katsoi parhaaksi siirtää kysely joulun jälkeen. Oppilaat vastasivat Kyselyyn 2 alkuvuodesta 2018. Yksi oppilaista muutti muualle, joten ryhmään kuului vastaushetkellä 10 oppilasta, joista 8 oli paikalla vastaamassa kyselyyn. Lähetin kyselyn musiikinopettajan sähköpostiin ja hän tulosti ja jakoi kyselylomakkeet. Koska opettaja oli hyvin perillä tutkimusaiheestani, en kokenut tarpeelliseksi mennä enää paikanpäälle tekemään kyselyä. Noudin lomakkeet opettajalta henkilökohtaisesti ja tarkistin, että ne on täytetty oikein. Kyselyssä selvitin muun muassa, mitä oppilaat olivat oppineet projektiin aikana,

miltä tuntui säveltämisprojektin jälkeen ja mitä mieltä he olivat sävellyksistään. Kysely sisälsi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kohtia ja vastausvaihtoehdoista valittiin yksi tai useampi sopiva ohjeiden mukaan.

Kolmas kysely ajoittui konsertin jälkeen keväälle 2018. Kysely oli muodoltaan täysin avoin, vapaamuotoista kirjoittamista konsertin jälkeisistä tunnelmista. Jaoin oppilaille tyhjän paperin ja esitin kysymyksen suullisesti: ”Mitä ajatuksia konsertti herätti? Vapaa sana.” Annoin täydentäviä esimerkkejä, mistä voisi kirjoittaa: ”Mistä pidit tai et pitänyt konsertissa, miksi?”; ”Mitä tunteita heräsi?”; ”Miltä sävellykset kuulostivat?”; ”Menisitkö toistekin sinfoniaorkesterin konserttiin?” Yksi oppilaista ei ollut konsertissa paikalla ja hän kirjoitti konserttikokemuksen sijasta ajatuksiaan säveltämisprosessista.

Havainnointiaineiston keräsin varsinaisen säveltämistyön aikana syksyllä 2017. En osallistunut tai pyrkinyt vaikuttamaan toimintaan. Tein alkeellisia muistiinpanoja vihkoon ja videoin tapahtumia muistiinpanojen tueksi. Pyysin oppilaita olemaan välittämättä videoinnista ja käyttäytymään niin kuin minua ei olisi. Kerroin, että video tulee vain omiksi muistiinpanoiksi ja että kuvaan vain yleiskuvaa oppilaista. Suosin kuvakulmaa oppilaiden selän takaa ja vältin yksittäisten oppilaiden kasvojen näkymistä videolla.

Seurasin kuusi musiikin kaksoistuntia ja olin kuuntelemassa kevään DIY! -konserttia. Yhdeltä tunnulta jouduin olemaan noin puoli tuntia pois, mutta kyselin musiikkikasvatuksen opiskelijoilta tarkentavia kysymyksiä tunnin kulusta siltä ajalta, kun olin poissa. Lisäksi olin mukana opintoihini liittyvässä musiikin ainepedagogiikan ryhmässä, josta sain hyödyllistä taustatietoa säveltämisprojektista. Olin itse mukana säveltämisprojektissa toisessa koulussa, mutta tutkimuskohdettani seurasin ulkopuolisen roolissa.

Kyselyiden ja havainnoinnin lisäksi haastattelin kahta oppilasta yhtä aikaa projektin alussa. Haastattelu oli kestoaltaan noin viisi minuuttia. Tarkoitukseni oli haastatella samoja oppilaita vielä projektin jälkeen, mutta aikataulullisesti se osoittautui hankalaksi sopia. Totesin, että haastattelu oli todella lyhyt ja toisti samaa, mitä ensimmäisen kyselyn tulokset. En kokenut tarpeellisenä liittää haastattelua enää tutkimukseen varsinkaan, kun toinen haastattelu jäi tekemättä. En siis ole analysoinut tai aukaissut haastattelun tuloksia sen tarkemmin tutkimustuloksissakaan.

Analysoin kyselyt 1 ja 2 kuvailevalla tilastoanalyysillä määrällisesti: syötin aineistot SPSS-ohjelmaan ja loin kuvaajia vastausten keskiarvoista ja jakaumista. Kyselyn 3 ja havaintoaineiston analysoin laadullisesti teemoittamalla Loin videoaineistolle teemat kyselylomakkeiden kysymysten pohjalta ja vertailin niitä keskenään samalla arvioiden kriittisesti kyselyiden ja havaintojen luotettavuutta. Haastattelun kuuntelin läpi ja totesin, ettei ole tarvetta sen tarkemmalle analyysille.

5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Ennen tutkielman aloittamista otin yhteyttä Taidetestaajien Keski-Suomen aluekoordinaattoriin ja varmistin, että tutkielmani sopii myös Taidetestaajat-hankkeelle ja Jyväskylä Sinfoniale. Koska tutkimuskohteenani on alaikäisiä, pyysin tutkimusluvut myös oppilaiden vanhemmilta. Vanhemmat saivat Wilma-ohjelman kautta viestin, jossa kerrottiin tutkimuksen taustasta ja tavoitteista. Häitä pyydettiin ottamaan minuun yhteyttä missä vaiheessa tutkimusta tahansa, mikäli heidän lapsensa ei osallistu tutkimukseen.

Kyselylomakkeet täytettiin anonymisti, jotta oppilailta olisi matala kynnyks vastata juuri niin kuin he itse ajattelevat. Videoin oppilaita selkäpuolelta ja keskityin yksilöiden sijaan ryhmän toimintaan, etteivät oppilaat tuntisi oloaan kiusalliseksi. Tutkimusaineisto ei sisältänyt salassa pidettäviä tietoja, mutta yksityisyyttä suojaten, en mainitse opettajien, musiikkikasvatuksen opiskelijoiden, oppilaiden tai koulujen nimiä tutkimuksessa. Kaikki aineisto kerättiin vain tutkimuskäyttöön ja hävitetään tutkielman valmistuttua.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta heikkoutena oli kiire aikataulu. Kuten Hirsijärvi (2016b, 195) toteaa, hyvän kyselylomakkeen laatiminen vaatii taitoa ja vie aikaa. Valitsin tutkimusaiheen juuri, kun projekti oli lähtenyt käyntiin. En siis ehtinyt valmistella ensimmäistä kyselylomaketta kovin huolella tai testata sitä koehenkilöillä ennen varsinaista kyselyä. Kyselyissä kysyin varmuuden vuoksi montaa eri asiaa, sillä tutkimusaiheeni ei ollut vielä täysin hahmottunut. Ajallisesti kysely ei kuitenkaan kestänyt kauaa, joten uskon, että oppilaat ovat jaksaneet keskittyä vastaamiseen hyvin.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää monimenetelmällisyys: kyselyiden vastauksia voi vertailla videoaineistoista nousseisiin havaintoihin. Vaikka en hyödyntänyt haastattelua tutkimusaineistossani tarkemmin, sei ei heikennä tutkimuksen luotettavuutta. Kuuntelin

kuitenkin haastattelun läpi ja totesin, että se toistaa samaa, mitä kyselyissä ja havainnoissa käy ilmi. En siis pyri haastattelun rajauksella salaamaan tai vääristämään tuloksia.

Tavallisena kyselytutkimuksen heikkoutena pidetään aineiston pinnallisuutta ja teoreettista vaatimattomuutta. Ei ole varmuutta, miten vakavasti kyselyyn on vastattu tai ovatko vastaajat selvillä tutkimusalueesta. Väärinymmärryksiä voi sattua, jos vastausvaihtoehtoja ei ymmärretä. Joissain tapauksissa kyselyn kato eli vastaamattomuus voi olla suurta. (Hirsijärvi 2016b, 195.) Lomaketta laatiessa on hyvä pyrkiä muotoilemaan kysymykset kielellisesti oikein, kuitenkin kohderyhmä huomioiden (Valli 2010, 106).

Kyselytutkimuksen pinnallisuutta täydentävät avoimet kysymykset, joten mukana on sekä laadullista että määrällistä aineistoa. Teoreettista luotettavuutta taas lisää kyselytulosten luotettavuuden arviointi omilla havainnoillani. Koska kysely teetettiin koulussa kontrolloidusti, kato on melko pieni verrattuna siihen, että olisin tehnyt posti- tai verkkokyselyn. Sain vastauksen kaikilta oppilailta, jotka olivat musiikintunneilla paikalla. Oppilaat saivat myös kysyä, mikäli tutkimuksessa tai lomakkeen kysymyksissä oli jotain epäselvää. Pyrin muotoilemaan kysymykset nuorelle helposti lähestyttäviksi, mutta mukana oli myös jonkin verran musiikkisanastoa, joiden ymmärrettävyyttä en testannut etukäteen koehenkilöillä.

Tutkimusmenetelmänä havainnointia on kritisoitu siitä, että havainnoija saattaa häiritä tai jopa muuttaa tilanteen kulkua. Havainnoin haittana pidetään myös tutkijan mahdollista tunteellista sitoutumista tutkittavaan ryhmään tai tilanteeseen. Tällöin tutkimuksen objektiivisuus kärsii. (Hirsijärvi 2016b, 212.) En kokenut, että havainnointini häiritsi tai muutti tilanteet kulkua. Pyysin oppilaita huomauttamaan, jos videointini häiritsee heidän toimintaansa. Kiertelin tasapuolisesti eri pienryhmien luona, eivätkä oppilaat vastustelleet. En myöskään koe, että minulla olisi sellaista tunnesidettä ryhmään, joka haittaisi tutkimuksen objektiivisuutta. Oppilaat olivat minulle entuudestaan tuntemattomia, enkä ollut mukana suunnittelemassa tai vaikuttamassa toimintaan. Ulkopuolisena tarkkailijana minun oli helpompi suhtautua tutkimukseen objektiivisesti kuin että olisin ollut itse ollut opettamassa ryhmää tai suunnittelemassa projektia.

5.5 Tutkijan rooli

Taidetestaajat-hanke ei ole ollut mukana tutkimuksessa tai sponsoroinut sitä, vaan tartuin aiheeseen oman kiinnostukseni pohjalta. Koska säveltäminen on ollut itselleni tärkeä harrastus lapsesta asti, minua kiinnosti tutkia, mikä merkitys sillä on nuorille. Minulle tarjoutui syksyllä ainutlaatuinen tilaisuus, kun Taidetestaajat-hankkeen, Jyväskylä Sinfonian ja Jyväskylän yliopiston musiikkikasvatuksen opiskelijoiden yhteistyö alkoi. Musiikin ainepedagogiikan ryhmässä olen saanut kokonaiskuvan hankkeesta sekä kuulumisia neljästä eri koulusta, jotka osallistuivat projektiin. Olen voinut kysyä tarvittaessa lisätietoa hankkeesta musiikin ainepedagogiikan opettajalta. Olin myös itse opettajaopiskelijan roolissa tässä hankkeessa eri musiikin ryhmässä ja koulussa. Omassa tutkimuskohteessa roolini oli objektiivinen tarkkailija.

Säveltäminen on minulle läheinen aihe ja sen vuoksi minulla oli ennako-odotuksena, että se voisi olla tärkeää myös nuorille. Lisäsin kyselyyn vastausvaihtoehdoiksi monenlaisia tunteita, myös kielteisiä. Kun tulkitsen kyselyä tilastollisesti, omat roolini ja ennakkokäsitykseni eivät vaikuta tutkimustuloksiin. Jos aineistoni olisi ollut pelkän havainnoinnin varassa, oma roolini ja ennakkokäsitykseni voisi näkyä todennäköisemmin tutkimustuloksissa. Koska mukana on myös laadullista aineistoa, minulla oli tutkijana tärkeä rooli aineiston tulkinnassa ja sille sopivan analyysitavan luomisessa.

6 PROJEKTIN KUVAILU JA TUTKIMUSTULOKSET

Tähän luukuun olen ensimmäiseksi kuvaillut sävellysprojehtin vaiheita omien havaintojen ja videomateriaalin pohjalta. Toiseksi olen analysoinut kyselyiden tulokset. Kolmanneksi olen tehnyt yhteenvedon sekä havainnoinnista että kyselyiden tuloksista.

6.1 Projektin kuvailu

Ennen ensimmäistä observointikertaani sävellysprojehtia oli jo pohjustettu. Kaikille neljälle koululle oli sovittu yhteinen konserttipäivämäärä ja neljän minuutin aikaraja sävellystä ja koulua kohden. Oppilaat olivat tutustuneet Jyväskylä sinfoniaan ja jokaiselle ryhmälle oli valittu oma kummimuusikko orkesterista. Tutkimusryhmässä kummimuusikkona oli kontrabasisti, joka kävi koululla esittelemässä kontrabasson soittotapoja ennen varsinaisen sävellysprojehtin alkua. Lisäksi musiikinopettaja oli pohjustanut oppilaille teeman ja muunnelman käsitettä. Koulun oman musiikinopettajan lisäksi sävellysprojehtia saatiin ohjaamaan kolme musiikkikasvatuksen opiskelijaa Jyväskylän yliopistolta. Käytän musiikkikasvatuksen opiskelijoista lyhempää ilmaisua opiskelija.

1. kerta

Ensimmäisellä observointikerrallani musiikinopettaja, opiskelijat ja oppilaat tutustuivat toisiinsa. Folia-teemaan tutustuttiin Lampaanpolskan kautta. Lampaanpolskaa laulettiin sekä soitettiin kehorytmeihin ja bändissä. Kun teema tuli tutuksi, sitä varioitiin eri rytmeillä ja soittokompeilla. Koko ryhmä toimi yhdessä ja osallistui hyvin toimintaan.

2. kerta

Toisella observointikerralla tutustuttiin kysymys – vastaus -käsitteeseen musiikissa. Kysymystä ja vastausta harjoitettiin koko ryhmän kanssa kehorytmejä improvisoiden. Improvisointia ja sävellystä jatkettiin lisää neljässä eri kahden hengen ryhmässä, joista keskityin seuraamaan kahta. Käytän näistä nimitystä ryhmä 1 ja 2. Jokaisella ryhmällä oli opettaja tai opiskelija apuna. Ryhmät äänittivät syntyneet melodiat talteen tulevaa sävellystä varten.

Ryhmä 1:ssä jatkettiin kysymys – vastaus -aiheella ksylofoneja soittaen. Nimeän oppilaat numeroilla 1 ja 2. Aluksi Oppilas 1 jäi kiinni Lampaanpolskan alkuperäisen teemaan ja rytmiin, mutta vähitellen hän vapautui muuntelemaan rytmiä ja melodiaa vapaammin. Oppilas 2:n

melodiat olivat alusta alkaen viljejä ja luovia. Opettaja säesti kitaralla erilaisia komppeja taustalle luomaan tunnelmaa ja inspiroimaan oppilaita.

Vähitellen myös oppilas 1 pääsi irti Lampaanpolskan alkuperäisestä melodiasta ja rytmistä ja vapautui improvisoimaan luovemmin. Oppilas 1:n improvisoinnin pohjalta löytyi myös motiiveja, jotka toistuivat useamman kerran. Sitä voidaan sanoa jo säveltämiseksi. Ryhmä kokeili myös omalla äänellä improvisointia, mutta etenkin Oppilas 1 arasteli sitä. Oppilas 2 rohkeni kokeilla. Laattasoittimilla improvisointi sujui omaa ääntä vapautuneemmin.

Ryhmä 2 kokeili säveltämistä noppataktiikalla opiskelijan ohjaamana. He olivat arponeet noppaa heittämällä jo yhden melodian ennen kuin tulon mukaan seuraamaan. Seuratessani oppilaat arpoivat toisen melodian. Tietyille sävelille valittiin nopan silmälukua vastaava numero ja sovittiin rytmi, jonka mukaan sävelet toistuvat. Oppilaat saivat heittää noppaa ja melodia luotiin sitä kautta. Oppilaat kuvailivat melodiaa adjektiivilla surullinen.

3. kerta

Kolmannella observointikerralla kuunneltiin yhdessä läpi Ryhmä 1:n tuotokset viime kerralta. Opettaja oli siirtänyt äänitteet GarageBandin soittimille. Tunnin tavoitteena oli työstää valittuja melodioita eteenpäin ja miettiä kontrabasisti- kummimuusikolle solistisia osuuksia. Oppilaat saivat päättää, työstetäänkö kaikkien pienryhmien melodioita koko ryhmän kesken vai työstävätkö pienryhmät vain omia melodioitaan. Oppilaat valitsivat pienryhmissä toimimisen.

Yksi oppilas oli harmissaan, kun hänellä ei ollut omaa materiaalia työstettävänä. Hän ei ollut viime kerralla paikalla ja olisi halunnut tehdä oman biisin. Hänen oli työstettävä yhdessä muiden oppilaiden materiaalia ja sillä tavalla hän sai vaikuttaa sävellykseen. Mainittakoon, että myöhemmin sama oppilas sai liittää sävellykseen omaa räppiänsä. Vaikka hän ei juuri tällä kertaa saanut tehdä omaa biisiä, hänelle tarjottiin siihen myöhemmin mahdollisuus.

Pienryhmistä keskityin seuraamaan ryhmää, jota kutsun nimellä Ryhmä 3. Ryhmä 3:n sävellyksistä oli äänitetty neljä melodiaa pianolle. Kolmen oppilaan tehtävänä oli valita, mikä näistä melodioista on paras ja miksi. Ryhmässä oli kaksi henkilöä, jotka eivät olleet viime kerralla päässeet improvisoimaan ja säveltämään, joten tehtävä tuntui heistä tylsältä. Yksi oppilas kommentoi: ”Ei tässä [musiikissa] oo mitään dramaattista”. Opiskeija kommentoi, että tästä voidaan tehdä dramaattista.

Yhdessä he saivat päätettyä parhaan melodian, joka nimettiin numerolla 3. Oppilaat saivat keksiä adjektiiveja, jotka kuvailevat melodioita. Melodia 3 kolme oli oppilaiden mielestä kiinnostava, koska se ei vaan toistanut samoja asioita. Yksi oppilas kaipasi musiikkiin ”dropia”, jotta siitä tulisi hyvää. Päätelin, että hän tarkoitti ”dropilla” elektroniselle musiikille tyypillistä tehokeinoa, jossa kappaleen siirtymäkohdassa musiikillinen jännite kasvaa ja purkautuu jyrkeillä basso- ja rumputehosteilla höystettynä. Dropin lisäksi myös huilua ehdotettiin sävellykseen.

Oppilaat kokeilivat soittaa melodia 3:n ksylofoneilla. Yksi oppilas ilmoitti, ettei hän tykkää soittaa niillä ja että se on tylsää. Soittamisesta luovuttiin ja mietittiin melodian sovitusta ja orkestraatiota. Orkesterisovituksen miettiminen tuntui oppilaille vieraalta ja vaikealta, mikä kävi ilmi heidän ja opettajan välisestä keskustelusta. Kun opiskelija kyseli, tulisiko orkestraatiosta massiivinen ja kovaääninen vai hiljainen, ehdotettiin jälleen ”droppia”. Opiskelija kyseli, pystyisivätkö he ajattelemaan muutakin kuin bassodroppia ja sama oppilas vastasi: ”En pysty, koska en mä kuuntele tällaista musiikkia.” Opettaja tuumasi, että kontrabassolla periaatteessa pystyisikin tekemään jonkinlaisen dropin. Toinen oppilas ehdotti, että melodian orkestraatio voisi olla voimakas.

4. kerta

Osa oppilaista oli käynyt edellisenä päivänä Helsingissä Taidetestaajien taidevierailulla ja hetki keskusteltiin kokemuksista oopperasta. Tämän jälkeen laulettiin Miljoonasateen Marraskuu marraskuun kunniaksi ja puhuttiin lauluntekijä Heikki Salosta. Aiemmin työstetyt melodiavariaatiot oli liitetty samaan tiedostoon GarageBandilla ja nyt oppilaiden tehtävänä oli kuunnella ja miettiä kokonaisuutta.

Kun kokonaisuus oli kuunneltu, oppilas totesi: ”Laitetaan se nopeempaa ja lisää bassoo, niin ihan hyvä siitä tulee.” Opiskelija ja opettaja reagoivat kommenttiin ja sanoivat, että kummimuusikko on kontrabasisti ja siitä saa bassoa. Soitinvalintoihin keskitytään myöhemmin tarkemmin. Sama oppilas toivoi vielä elektronisia ääniä ja kaikista variaatioista nopeampia.

Tällä kertaa keskityttiin miettimään sävellyksen tempoa. Melodioita kuunneltiin yksi kerrallaan ja mietittiin, olisiko se hidas vai nopea. Yksi oppilas ehdotti, että kaksi ensimmäistä melodiaa olisivat todella hitaita ja bassodropin jälkeen melodiat muuttuisivat tosi nopeiksi. Toivottiin

myös, että kahden melodian paikkaa vaihdettaisiin keskenään. Osa oppilaista ehdotti omatoimisesti, mitä sävellykselle tehdään, mutta osa vaikutti tylsistyneiltä. Yksi oppilas makoili lattialla ja toinen tippui tuolilta.

Voi olla myös, että oppilaat eivät olleet tylsistyneitä, vaan arkoja. Yksi oppilas yrittää sanoa ajatustaan ääneen, mutta ujostelee eikä osaa selittää ideaansa. Voi olla myös, että sävellyksen miettiminen oli vierasta ja siksi oppilaiden on vaikea ilmaista itseään. Opiskelija reagoi hyvin ja kannusti ujostelevaa oppilasta kertomaan ideastaan vielä myöhemmin tarkemmin. Pari oppilasta oli aivan hiljaa, eivätkä he ehdottaneet mitään sävellykseen, vaikka heiltä erikseen kysyttiin.

Kokonaisuus kuunneltiin vielä kerran läpi ja oppilaat saivat näyttää peukulla, olivatko he tyytyväisiä. Suurin osa oli. Pari hiljaista tyttöä rohkeni viimein kommentoimaan melodioitaan, kun heiltä erikseen pyydettiin. He toivoivat, että toista melodiaa hidastetaan. Lisäksi he toivoivat, että toinen melodia soitettaisiin korkeammalta ja toinen matalammalta. Sovittiin, että näihin palataan soitinvalintojen yhteydessä.

Kun teemavalinnat oli tehty, oli aika tutustua orkesterisoittimiin. Kontrabasson soittotekniikoita palauteltiin mieleen katsomalla videolta kummimuusikon aiempi vierailu koulussa. Palauteltiin mieleen, mitä soitinryhmiä orkesterissa on. Oppilaat muistivat pienellä avustuksella kaikki orkesterin soitinryhmät. He saivat tehtäväkseen tutustua kahdessa ryhmässä tarkemmin puupuhaltimiin ja jousisoittimiin, koska niitä oli tulevassa konsertissa eniten. Oppilaat saivat etsiä itse tietoa netistä erilaisten videoiden avulla. Lopuksi katsottiin yhdessä erilaisia videoita kyseisistä soittimista.

5. kerta

En päässyt seuraamaan viidettä kertaa alusta asti. Alkutunnin kulusta kyselin yhdeltä opiskelijalta. Lämmittelyleikin jälkeen oppilaat olivat kuunnelleet tuotoksensa GarageBandilta. He olivat tutustuneet orkestraatioon kuuntelemalla Taio Cruzin tunnetuksi tekemän Dynamite-kappaleen orkesterisovituksena. Orkesterisovituksen oli tarkoitus havainnollistaa oppilaille orkestrointia: välillä orkesteri kasvaa, välillä joku tietty soitinryhmä tuo teemaa esiin, välillä ollaan ihan hiljaa. Teos osoitti, ettei orkestraatiossa tarvitse olla heti kaikkia soittimia yhtä aikaa.

Loppuajaksi ryhmät jakaantuivat neljään pienryhmään miettimään sovituksia. Koska paikalla olevat oppilaat vaihtelivat, ryhmät eivät ole aina samat joka kerralla. Jokaisella ryhmällä oli kaksi melodianpätkää sovittavana ja apuvälineenä yksi iPad per ryhmä. Sovitusten tekemiseen käytettiin GarageBand-ohjelmaa. Ehdin seurata kaksoistunnin loppupuoliskon ajan joidenkin pienryhmien työskentelyä, mutta kaikkia en ehtinyt seurata tarkemmin.

Ryhmät sovittivat esimerkiksi improvisoimalla ja kokeilemalla GarageBandin soittimilla melodian päälle, mikä kuulostaa hyvältä. Sovituksen pohjana käytettiin kappaleen sointukiertoa ja harmonista mollia, mutta myös omia harmonioita sai luoda. Seurasin, kun yksi ryhmä lähti miettimään sovitusta bassolinjan pohjalta. Yksi oppilaista käytti GarageBandia ja muut seurasivat. Ohjelmaa käyttänyt oppilas oli hyvin aktiivinen, mutta muut oppilaat ryhmässä olivat hiljaisia.

6. kerta

Kuudennen kerran alussa opilaat ja opettaja keskustelivat hetken taidevierailuista, joissa oppilaat olivat käyneet. Tämän jälkeen tehtiin yhdessä äänimaisemia aiheesta sade. Oppilaat saivat valita toisen äänimaiseman aiheen. Aluksi oppilaat arastelivat, eivätkä meinanneet ehdottaa mitään. Yksi oppilas ehdotti puolivitsillä aiheeksi oma sänky ja se valittiin. Äänimaisema oli luonnollisesti aika hiljainen, mutta se aiheutti oppilaissa myös hilpeyttä.

Äänimaiseman oli tarkoitus herätellä ajattelemaan, että sävellyksetkin ovat kuin äänimaisemia. Oppilaille jaettiin lomakkeet, joissa oli valmiita sanoja, jotka voisivat kuvailla sävellystä. Sanat vastasivat kysymyksiin: Millainen? Kuka? Missä? Mitä? Esimerkiksi: aurinkoinen, karhu, metsässä, juhlat. Kuunneltiin tähänastiset sävellystyöt ja mietittiin, mitä tulee mistäkin

näytteestä mieleen. Oppilaat täydensivät lomakkeeseen melodiaa vastaavan numeron sen sanan kohdalle, joka kuvaili heidän mielestään parhaiten melodianäytettä. Avoimiin kohtiin oppilailla oli mahdollisuus lisäillä myös omia sanoja ja ajatuksia.

Kun näytteet oli kuunneltu, oppilaat saivat halutessaan jakaa ajatuksiaan. Yksi oppilas kommentoi, että monesta näytteestä tuli samat asiat mieleen. Yksi opiskelija kommentoi, että sehän voi olla hyvä juttu, koska se tarkoittaa, että sävellyksessä on jatkuva teema. Muut oppilaat eivät halunneet jakaa ajatuksiaan.

Ajatusten jakoa jatkettiin pienryhmissä, joissa heidän tehtävänä oli siirtää lappuun merkityt ajatukset uudelle soittimelle. Oppilaiden tuli lisätä sävellykseen vähintään yksi soitin vaihtoehtoista: a) käyrätorvi b) huilu c) lyömäsoittimet. Esimerkiksi jos oppilas on valinnut tontun, hän mietti, mikä soitin kuulostaa tontulta ja lisää sen sävellykseen.

Keskityin seuraamaan yhtä ryhmää ja ainakin tässä ryhmässä tehtiin sovituksia keskittyneesti. He keksivät hienon rumpukompin sovitukseseen ja miettivät myös basson lisäämistä. Ruokatauon jälkeen kuunneltiin soitinlisäykset läpi koko ryhmän kesken. Sovituksissa kuului niin huilua, käyrätorvea kuin lyömäsoittimiakin eli kaikki ryhmät olivat lisänneet jotakin sovitukseseen. Jokaiselle sovitukselle taputettiin.

Lopuksi keskusteltiin ja kysyttiin oppilaiden kommentteja. Oppilaat vitsailivat: bassoa lisää. Muita kommentteja ei tullut tai en saanut niistä selvää. Yksi opiskelija kommentoi, että hänelle on tullut sellainen olo, että säveltäminen on tuntunut oppilaista vaikealta. Hän lisäsi, että sävellystyön on edennyt kuitenkin tosi hyvin. Ryhmän opettaja kommentoi, että Lampaanpolska-teema on hyvin valittu, koska siinä on sopivan yksinkertainen harmonia, eikä säveltämisen kynnyks ole niin korkea. Opettajan mukaan ryhmässä oli kaksi oppilasta, jotka eivät olleet juuri soittaneet ennen koskettimia, mutta muutamalla pienellä kokeilulla saivat paljon aikaiseksi.

Tämä oli viimeinen kerta, jota observoin. Opiskelijat eivät olleet ryhmän kanssa enää joulun jälkeen, mutta heidän tehtäväkseen jäi nuotinnoksen tekeminen. Joulun jälkeen ryhmä vielä hienosääti tempoja melodioihin. Sävellyksen osaksi lisättiin vielä räppi, jonka yksi oppilas oli tehnyt omalla ajallaan korvaamaan poissaolot tunneilta. Hän ei halunnut itse räpätä konsertissa, vaan hänen räppinsä äänitettiin konserttia varten.

Konsertti

Eri koulujen sävellykset yhdistettiin kokonaiseksi teokseksi, joka kantaesitettiin Jyväskylän Sinfonian ja Taidetestaajien DIY! -päätökonsertissa huhtikuussa 2018 ylikapellimestarina Ville Matvejeff. Päiväkonserttiin pääsivät kaikki sävellysprojehtin osallistuneet ja olin myös itse paikalla kuuntelemaan. Konsertissa kuultiin kahdeksaluokkalaisten sävellysten lisäksi Vivaldin muunnelmia Folia-teemasta, beatboxaaja Felix Zengeriä sekä Beethovenin 5. sinfonia.

Mielestäni nuorten sävellykset olivat kekseliäitä ja päihittivät jopa Vivaldin muunnelmat. Yleisö osoitti suurta suosiota jokaiselle koululle ja sävellykseen liitetyn räpin tekijä sai erikseen tunnustusta. Tämä oli varmasti unohtumaton hetki räpin tekijälle. Pimeässä oli vaikea tarkkailla oppilaiden reaktioita, eivätkä tutkimukseni nuoret istuneet lähettyvilläni. En voinut siis tarkemmin havainnoida heidän reaktioitaan.

6.2. Kyselyiden tulokset

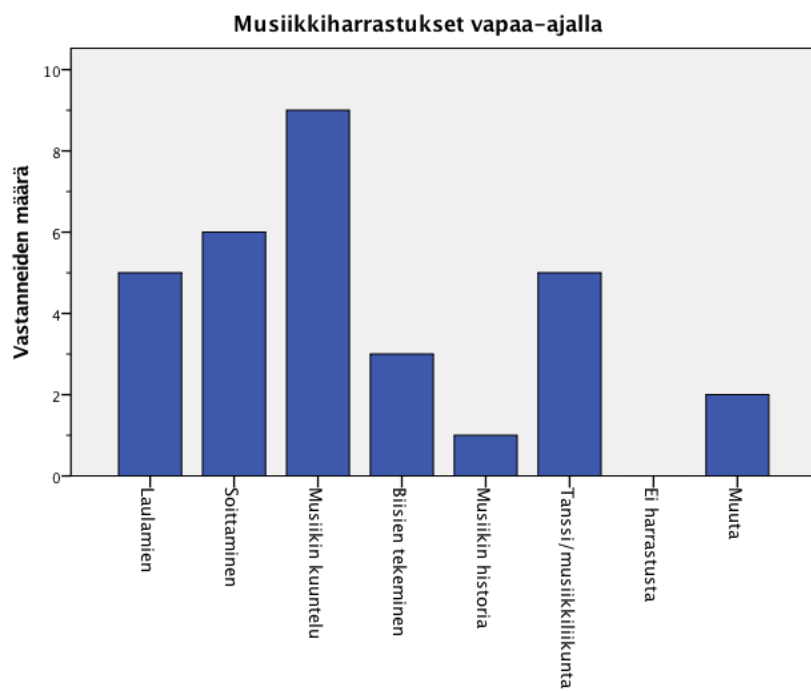
Tässä alaluvussa olen käsitellyt kolmen eri kyselyn tuloksia. Tutkimusta varten teetin kolme kyselyä, joista kaksi oli lomakemuotoisia. Ensimmäisestä kyselylomakkeesta olen käyttänyt lyhennettä L1 (liite 1) ja toisesta kyselylomakkeesta lyhennettä L2 (liite 2). L1 sisältää oppilaiden taustatietoja sekä heidän näkemyksiään säveltämisestä ennen projektin alkua. L2 taas sisältää oppilaiden näkemyksiä säveltämisprojektin jälkeen ennen konserttia.

Kolmannesta kyselystä olen käyttänyt lyhennettä L3. Koska kyseessä oli suullisesti esitetty vapaamuotoinen kysely, L3:sta ei ole erillistä liitettä. L3:ssa oppilaat saivat vapaasti kirjoittaa konsertin jälkeisistä tunnelmista sekä säveltämisprojektin herättämistä ajatuksista. Olen poiminut L3:n tuloksista teemoja, jotka täydentävät L1:n ja L2:n monivalintakysymysten tuloksia.

Kyselyiden tilastot eivät ole täysin verrattavissa toisiinsa, sillä eri kyselyissä vastaajia oli eri määrä. L1:ssä vastauksia on 11, L2:ssa 8 ja L3:ssa 7. Kyselytuloksissa en ole yksilöinyt oppilaita nimen, sukupuolen tai muiden ominaisuuksien perusteella. Eri kyselyissä olevat henkilöt ovat voineet siis vaihdella, mikä saattaa vaikuttaa tutkimustuloksiin.

6.2.1 Taustatiedot

L1:n taustatiedoissa olen selvittänyt oppilaiden musiikin harrastuneisuutta sekä kokemuksia sinfoniaorkesterista ja säveltämisestä. Ennakkotiedoissa kävi ilmi, että jokainen oppilas koki harrastavansa musiikkia jollain tapaa vapaa-ajallansa (Kuvio 1).

Kuvio 1. Musiikkiharrastukset

Lomakkeessa (L1) oppilaat saivat valita harrastuksikseen yhden tai useamman vaihtoehdon. Musiikin kuuntelu oli yleisin harrastus (9/11). Kolme oppilasta yhdestätoista valitsi ”biisien tekemisen” harrastukseksi vapaa-ajalla. Muiksi harrastuksiksi mainittiin:

”Soitan käsilläni eri rytmejä eri huonekaluihin tai pöytätasolla.”
 ”Räppään.”

Taustatiedoista selvisi, että suurin osa oppilaista (8/11) ei ole ollut ennen sinfoniaorkesterin konsertissa tai ei osaa sanoa olleensa. Kyselyn perusteella vain yksi oppilas oli säveltänyt ennen Taidetestausta. Kysymykseen ”Mitä, missä, milloin?” hän vastaa:

”Kotona ja koulussa, lauluja ala-asteella.”

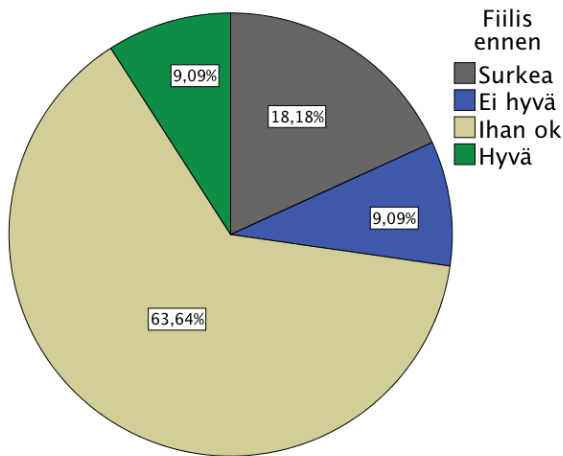
L1:n taustatiedoista voi päätellä, että säveltämisen käsite ei ollut oppilaille yksiselitteinen: kolme oppilasta *tekee biisejä*, yksi *räppää* ja yksi *säveltää*. Vaikka vastausten mukaan vain yksi oppilas oli säveltänyt ennen, myös neljä muuta oppilasta olivat tuottaneet musiikkia luovalla

tavalla aiemminkin. Suurimmalle osalle oppilaista säveltäminen ja sinfoniaorkesteri olivat kuitenkin uusia tuttavuuksia. Tätä väitettä tukee oppilaan kommentti K2-lomakkeessa:

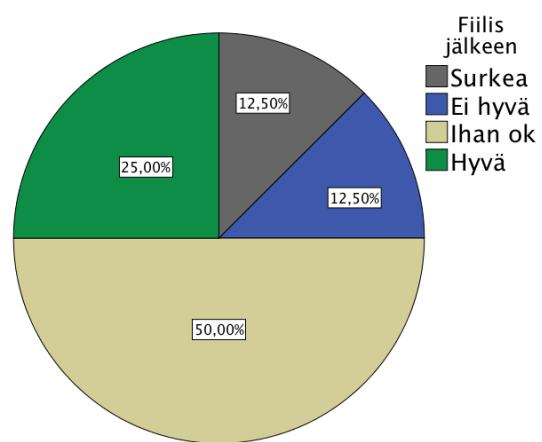
”Se [sävellysprojekti] oli jotain uutta mitä kukaan ei ollut aikaisemmin tehnyt tai ainakaan moni.”

6.2.2 Projektin vertailua ennen ja jälkeen

L1 selvitti oppilaiden ”fiiliksiä” säveltämisestä ennen säveltämisprojektia (Kuvio 2) ja L2 ”fiiliksiä” säveltämisprojektin jälkeen (Kuvio 3).

Kuvio 2. Fiilis ennen säveltämistä

Kuvio 3. Fiilis säveltämisen jälkeen

Noin kolme neljäsosaa vastanneista oli positiivisin tai neutraalein mielin sävellysprojektista sekä ennen että jälkeen sävellysprojehtin. Positiivisten ja neutraalien vastausten osuus kasvoi L2:ssa (Kuvio 3), jolloin 75% oppilaista vastasi säveltämisen jälkeiseksi fiilikseksi joko hyvä (25%) tai ihan ok (50%). Muutos ei ollut kuitenkaan merkittävä, sillä toiseen kyselyyn vastasi kolme oppilasta vähemmän kuin ensimmäiseen. L2:n avoimissa vastauksissa ilmenee sekä negatiiviset, neutraalit ja positiiviset ajatukset säveltämisestä.

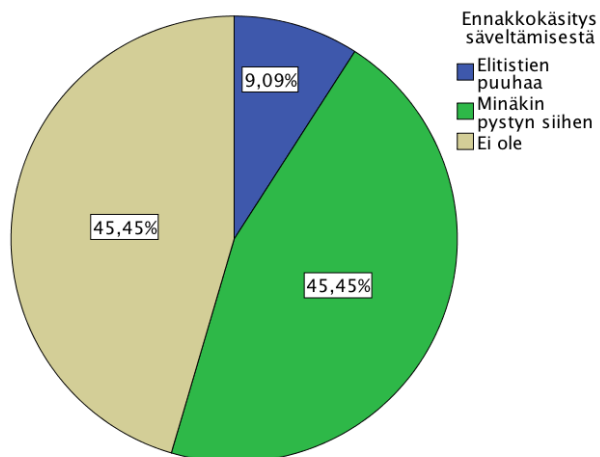
”Oli hauskaa, eikä säveltämisestä tullut paineita, vaikka, säveltämäämme biisiä soittaakin ’tunnetummat’ henkilöt.

”Se oli ylipäättään ihan kivaa, mutta paikoittain tylsää.”

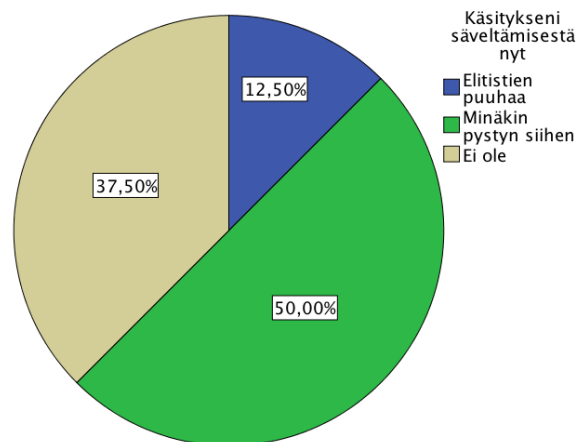
”Säveltäminen ei ole minun juttu. Oli vaikea keksiä mitä laulu tarvitsee.”

Oppilaiden käsitykset säveltämisestä pysyivät melko samanlaisina sekä ennen (Kuvio 4) että jälkeen (Kuvio 5) sävellysprojehtin. Noin puolet vastanneista kokivat pystyvänsä säveltämiseen ja kymmenesosa piti säveltämistä elitistien puuhana. Loput vastanneista eivät osanneet sanoa

käsitystään säveltämisestä. Tässäkään tapauksessa pieni muutos tilastoissa ei ollut merkittävä, sillä vastauksia oli eri lukumäärä eri kyselyissä. L2:n avoimessa kohdassa yksi vastanneista kuvaili säveltämistä ”turhaksi” sen lisäksi, että hän oli vastannut säveltämisen olevan elitistien puuhaa.

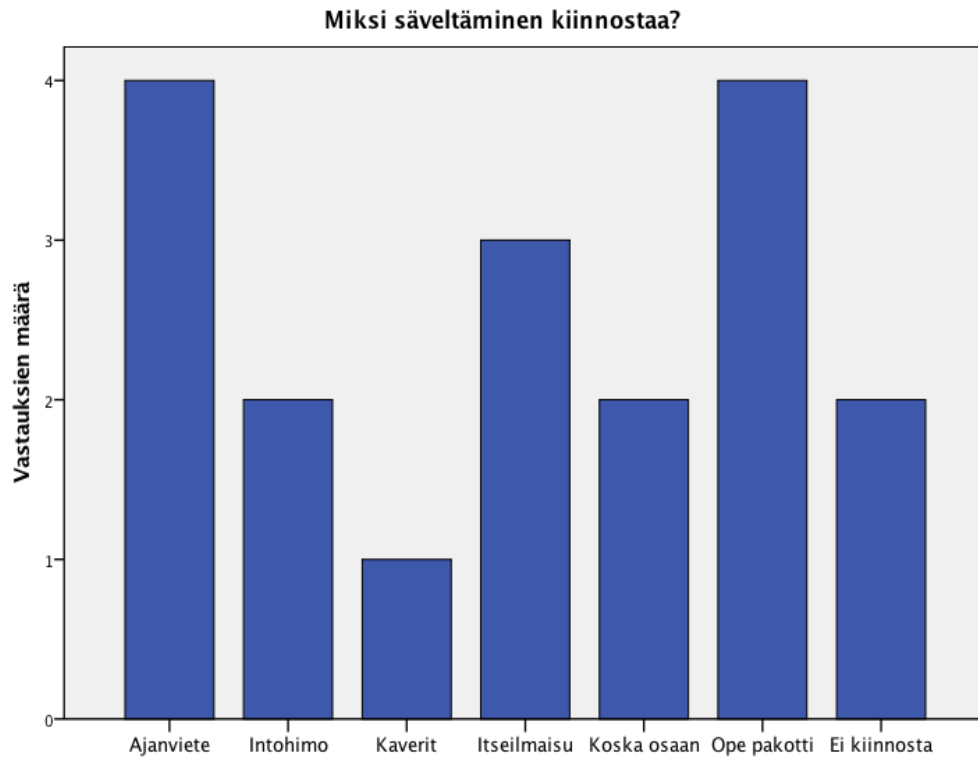

Kuvio 4. Käsitys ennen

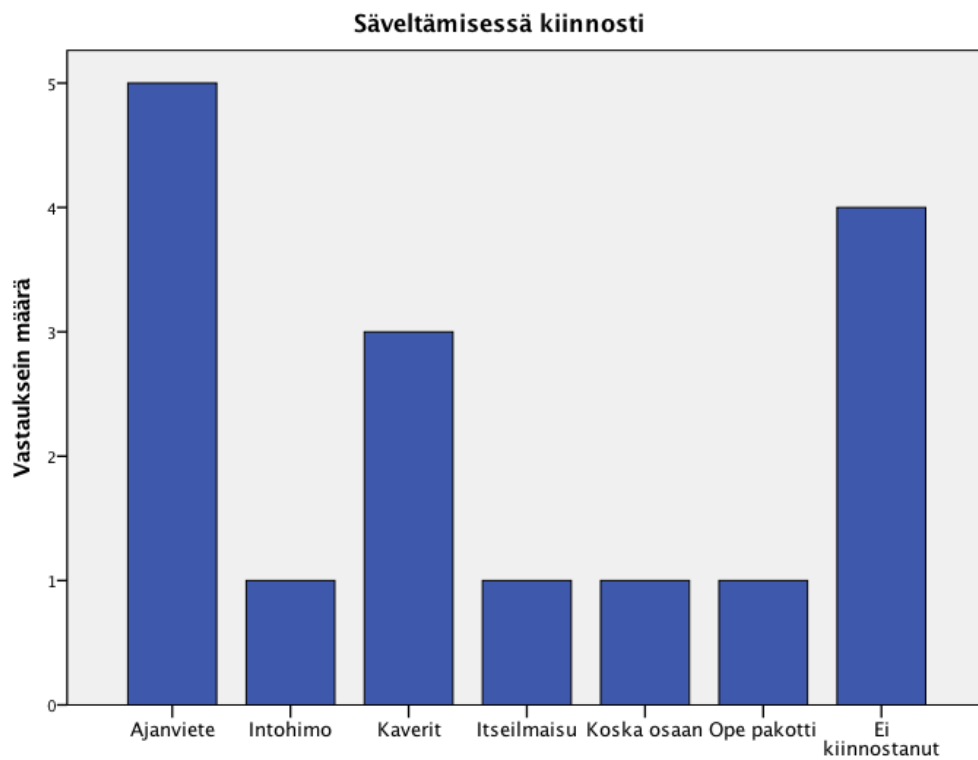

Kuvio 5. Käsitys jälkeen

L1:ssa kysyttiin ”Miksi säveltäminen kiinnostaa?” (Kuvio 6) ja L2:ssa ”Miksi säveltäminen kiinnosti? (Kuvio 7)”. Vastauksista sai valita yhden tai useamman itselleen sopivan vaihtoehdon.

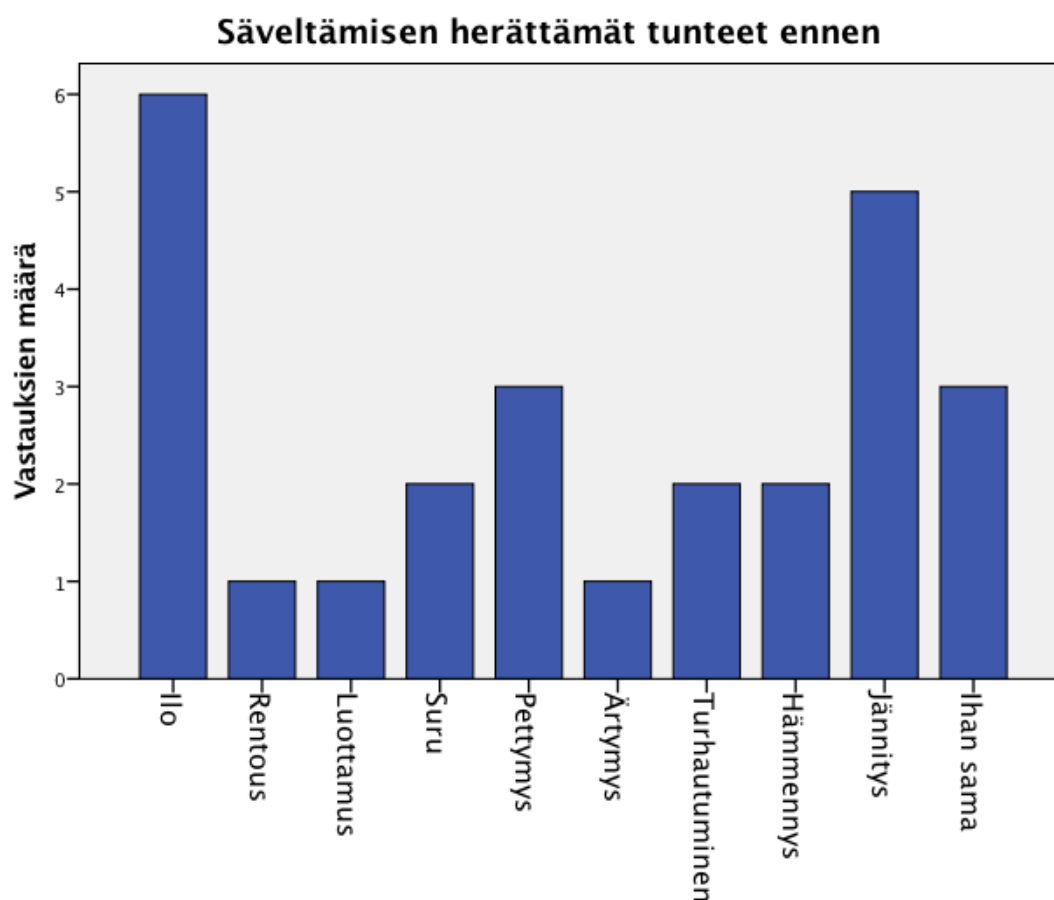
Kuvio 6. Kiinnostus ennen

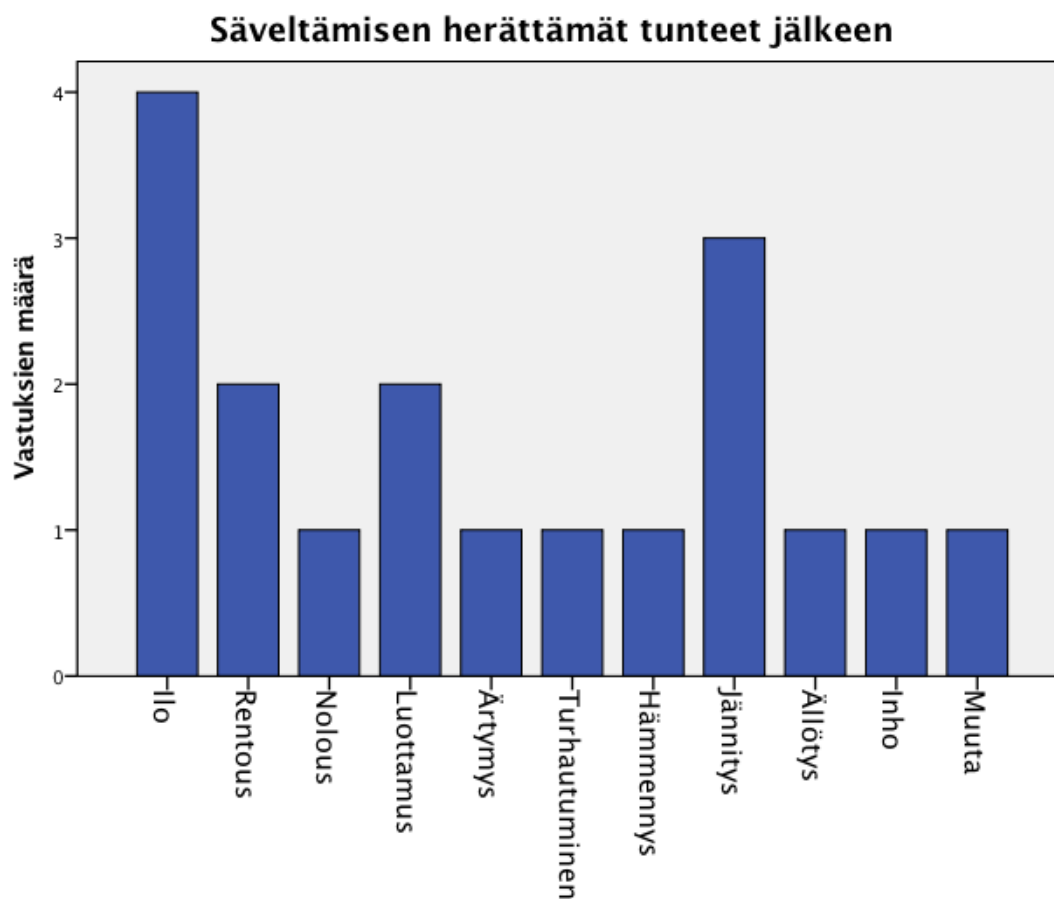
Kuvio 7. Kiinnostus jälkeen

Eniten vastauksia saanut syy, miksi säveltäminen kiinnosti, oli molemmissa kyselyissä ajanviete (4/11 ja 5/8 oppilaista). Säveltäminen ei kuitenkaan ollut kaikkia kiinnostanut. L1:ssä (Kuvio 6) ajanvietteen lisäksi yleisin syy kiinnostukselle oli, ”ope pakotti” (4/11 oppilasta) ja L2:ssa (Kuvio 7) taas ” ei kiinnostanut” (4/8 oppilasta) oli toiseksi suosituin vastaus.

Kyselylomakkeissa L1 ja L2 pyydettiin ympyröimään annetuista vaihtoehtoista yksi tai useampi säveltämisen herättämä tunne ennen sävellysprojektia (Kuvio 8) sekä sen jälkeen (Kuvio 9). Avoimeen kohtaan sai ehdottaa omaa tunnetta. Olen jättänyt kuvaajasta pois tunteet, jotka eivät saaneet ollenkaan vastauksia.

Kuvio 8. Tunteet ennen

Kuvio 9. Tunteet jälkeen

Tunteet vaihtelivat hieman ennen ja jälkeen säveltämisprojektin. Kaikista yleisimmät tunteet olivat ilo (L1: 6/11 & L2:4/8) ja jännitys (L1: 5/11 & L2:3/8) sekä ennen että jälkeen säveltämisprojektin. Toisessa kyselylomakkeessa muuta-kohtaan oli vastattu:

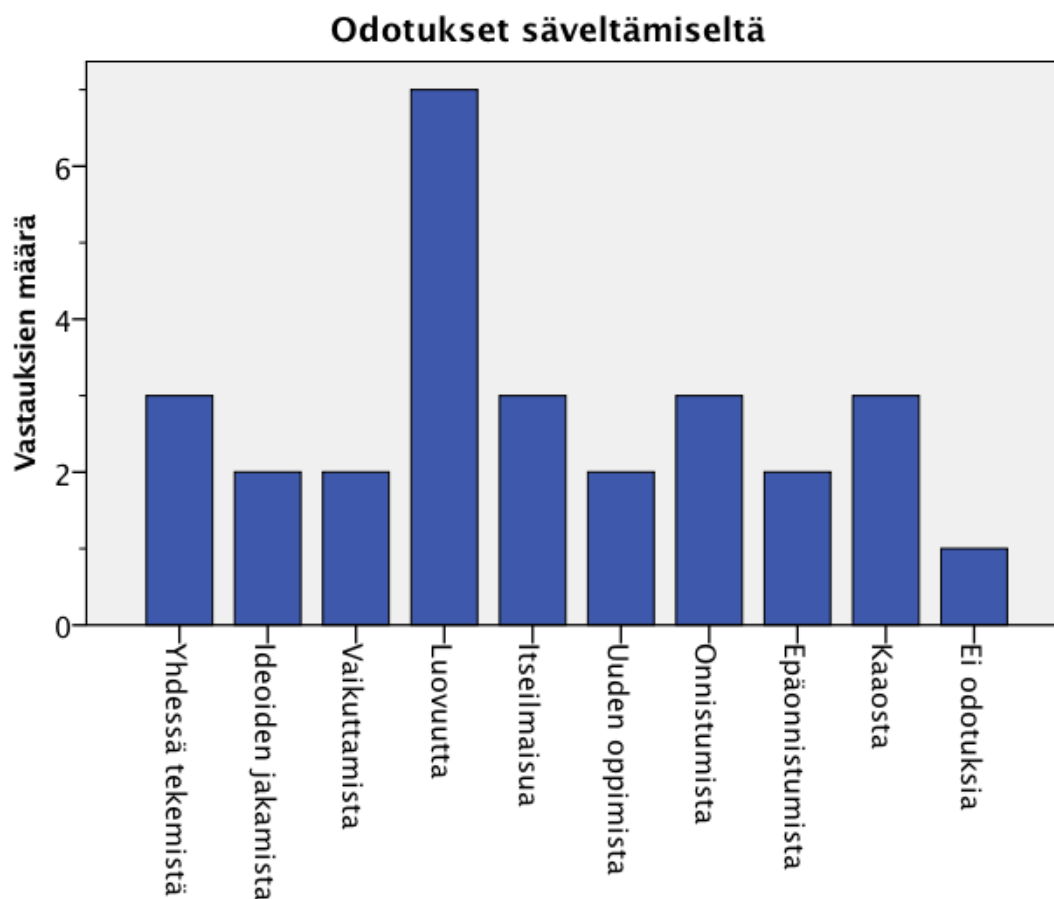
”Innostus, se kun sai eri soitinten äänet sopimaan yhteen motivoi tekemään lisää.”

6.2.3 Odotukset ja opit säveltämisprojektissa

L1 selvitti, mitä oppilaat odottivat säveltämiseltä (Kuvio 10). Kaikista eniten säveltämiseltä odotettiin luovuutta (6/11). Toiselle sijalle pääsivät yhdessä tekeminen, itseilmaisu, onnistuminen ja kaaos (3/11). Muuta, mitä? -kohdassa oli kaksi erilaista näkemystä säveltämisestä.

”Ei ole minun juttuni.”

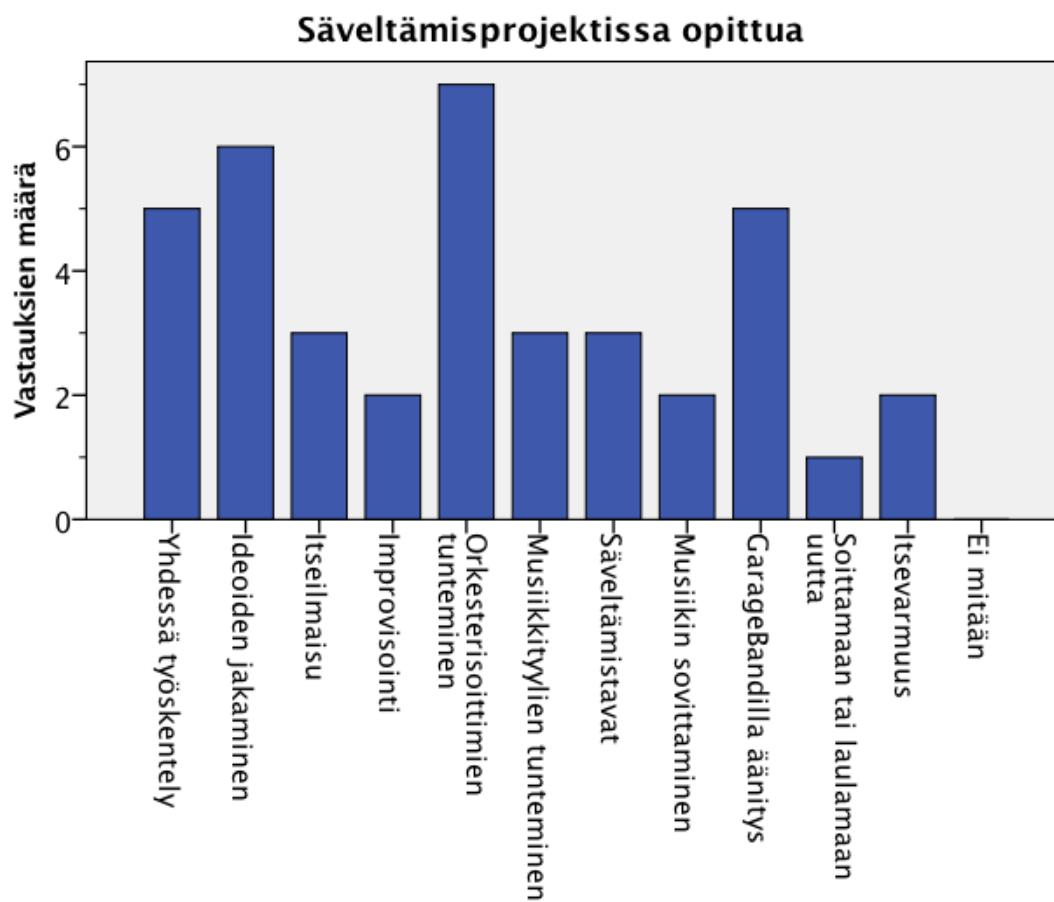
”Säveltäminen ja sanojen kirjoittaminen on tapani purkaa tunteita, kun ne tunteet voi kirjoittaa sanoiksi paperille.”

Kuvio 10. Odotukset säveltämiseltä

Jokainen L2:een vastannut oppilas koki oppineensa jotakin säveltämisprojektissa. He saivat valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon annetuista vaihtoehdoista. (Kuvio 11.) Vastanneiden mukaan eniten sävellysprojektissa opittiin tuntemaan orkesterisoittimia (7/8), jakamaan ideoita (6/8), työskentelemään yhdessä (5/8) sekä äänittämään GarageBandilla (5/8). Myöskin oppilaiden L1:n odotuksissa painottunutta luovuutta kehitettiin itseilmaisun, improvisoinnin, säveltämistapojen sekä musiikin sovittamisen muodossa. Toisen kyselylomakkeen avoimessa kohdassa oppilas kuvailee oppimaansa:

”Säveltäminen opetti paljon. Monet soitinvaihtoehdot sai vanhan innostuksen heräämään ja oli ainutlaatuinen mahdollisuus päästä säveltämään orkesterille. Intoni säveltämisestä kasvoi koko projektin ajan ja aion jatkaa sitä tulevaisuudessa.”

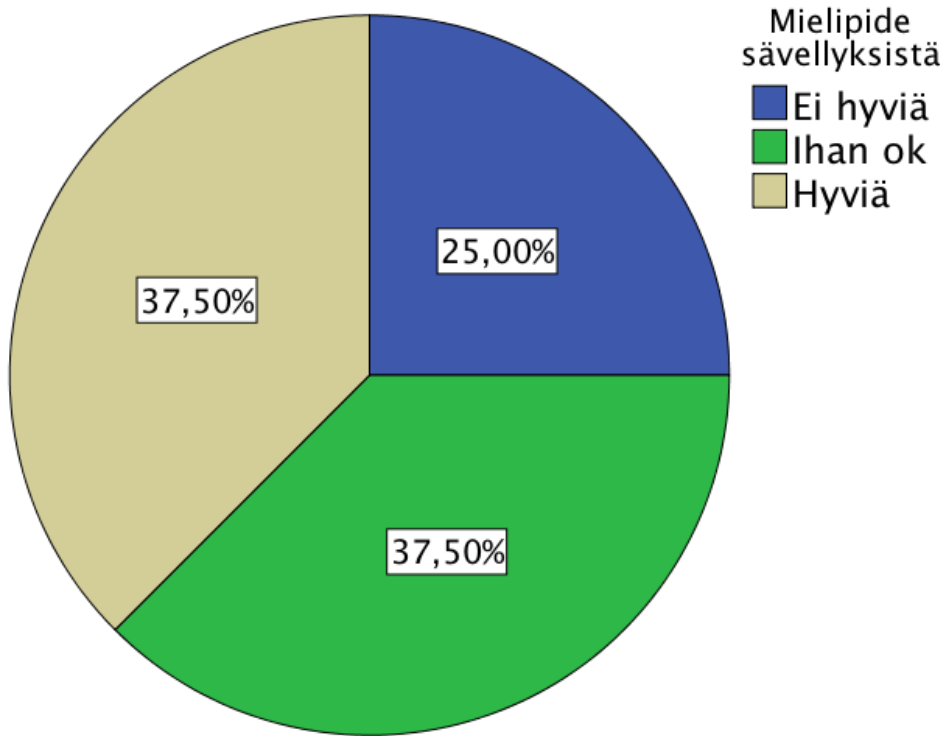
Kuvio 11. Säveltämisprojektissa opittua

Pitkän sävellyksprojektin jälkeen oppilaiden odotuksissa nousivat kärkeen ihan tavalliset musiikintunnit (L2). Kolme oppilasta kahdeksasta vastasi, että voisi säveltää toistekin. L3:ssa oppilas kuvailee säveltämiskokemusta:

”Pidän normaaleista musiikintunneista enemmän kuin niistä sävellystunneista, mutta oli sekin kokemus.”

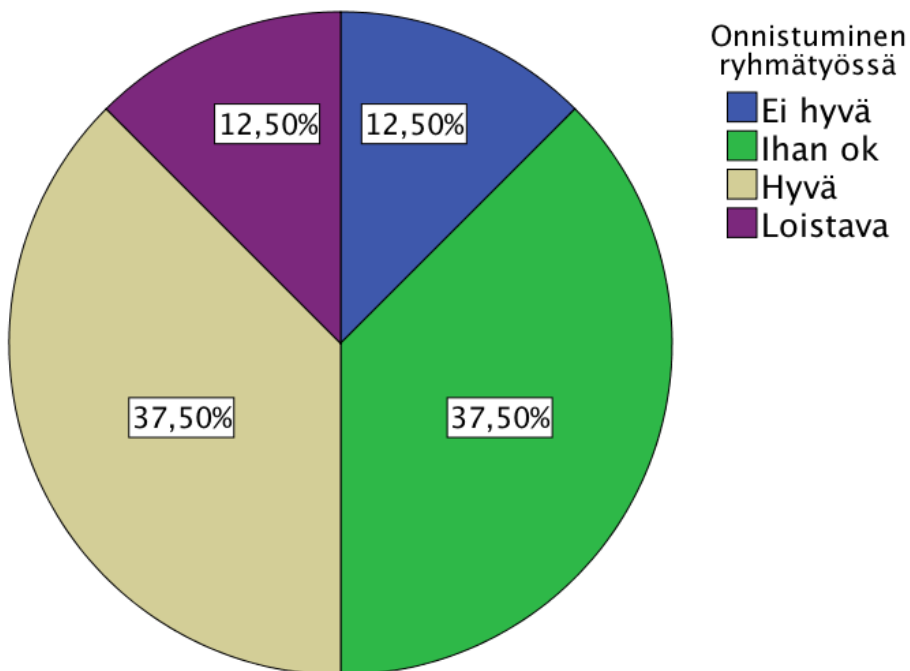
6.2.4 Ryhmätyön, sävellysten ja konsertin onnistuminen

L2:ssa selvitettiin ryhmätyön ja sävellyksen lopputuloksen onnistumista. L1:n odotusten mukaisesti säveltämisessä koettiin onnistumista. Noin 70% L2:een vastanneista oli sitä mieltä, että heidän tekemänsä sävellys oli ihan ok tai hyvä. 25% oli sitä mieltä, ettei sävellys ollut hyvä. Ääripäät loistava ja surkea eivät saaneet yhtään vastausta. (Kuvio 11.)

Kuvio 12. Mielipide sävellyksistä

Oppilaiden odotuksien mukaisesti he pääsivät tekemään myös ryhmätyötä. Oppilaat arvioivat ryhmätyöskentelynsä positiiviseksi. Lähes 90% vastasi ryhmätyöskentelyn olevan ihan ok, hyvä tai loistava. Yhdenkään vastanneen mielestä ryhmätyö ei ollut surkeaa.

Kuvio 13. Ryhmätyöskentelyssä onnistuminen

Oppilaat työskentelivät paljon pienryhmissä. Toisen kyselylomakkeen avoimessa kohdassa kävi ilmi, että yksi oppilas olisi toivonut enemmän työskentelyä koko ryhmän kesken.

”Oli kumminkin ihan mukavan rentoa [säveltäminen]! Mutta vähän vierasta ja outoa. Olisimme voineet tehdä enemmän asioita koko ryhmän kanssa.”

L3 keskittyi oppilaiden ajatuksiin konsertista, jossa heidän sävellyksensä esitettiin. Kaikki seitsemän kyselyyn vastannutta pitivät konserttia onnistuneena. Oppilaat pitivät siitä, miltä omat ja muiden kahdeksaluokkalaisten sävellykset kuulostivat. Myös sävellykseen liitetty räppi ja orkesterin siihen soittamat taustat saivat oppilailta kiitosta.

”Konsertti oli hyvä ja oli mukavaa kuulla ihan paikan päällä sävellyksemme. En olisi sävellysprosessin alussa uskonut, että 8lk oppilaat olisivat osanneet tehdä näin hienon sävellyksen.”

”Sävellys orkesterin soittamana oli todella hyvä. Räppikin oli hyvä. Haluaisin käydä kuuntelemaan uudelleen sinfoniaorkesteria.”

”Meidän räppi oli todella hyvä ja koskettava. Räppi oli korvissani kuultuna odottamatonta, koska se oli niihin hyvä.”

”Konsertissa näkyi intohimo musiikkia kohtaan. Esitykset olivat hauskoja ja luovia. Pidin siitä, miten konsertti soitti räpin aikoina.”

”Muidenkin koulujen sävellykset olivat hyviä”

Osa oppilaista piti konserttia paikoitellen tylsänä, sillä he eivät ole tottuneet kuuntelemaan klassista musiikkia. Beatboxaaja Felix Zenger sai kuitenkin kiitosta. Myös isoa orkesteria, eläytyvää kapellimestaria ja orkesterin soittotekniikkaa ihasteltiin. Osa toivoi pääsevänsä orkesterin konserttiin uudelleen.

”Konsertissa istuessani kiinnitin huomiota kapellimestarin liikkeisiin. Oli hienoa nähdä, kun niin suuri ja ammattitaitoinen orkesteri soitti itsetekemän sävelmän.”

”Aluksi konsertti oli mielestäni tylsä, sillä en kuuntele sen kaltaista musiikkia, mutta se miten hienolta se kuulosti salissa oli upeaa ja kun keskityin soittajien soittotekniikkaan, ajattelin että se on mahtavaa sillä en itse osaisi niin hyvin. - - Iso kiitos myös beatboxaajalle, josta pidin paljon”

Vaikka oma sävellys kuulosti oppilaiden korvaan hyvältä, myös kehitettävää löytyi. Yksi vastaajista olisi kaivannut enemmän sävellajeja, jotta sävellys olisi ollut jännittävämpi. Toinen taas huomasi parannettavaa esimerkiksi nuottien kestoista ja järjestyksistä. Kolmas toivoi, että olisi käyttänyt enemmän aikaa ja taitojaan sävellykseen.

6.3 Yhteenveto

Kysely osoittaa, että suurimmalle osalle oppilaista säveltäminen oli uusi kokemus, vaikka he harrastivat muuten musiikkia. Termi säveltäminen ei ollut kuitenkaan yksiselitteinen, sillä osa oli aiemmin ”tehnyt biisejä” tai räppejä. Vain yksi oppilas vastasi säveltäneensä ennen sävellysprojektia. Sävellysprojekti toi myös orkesterimusiikin lähemmäksi oppilaita, sillä suurin osa oppilaista ei ollut käynyt ennen sinfoniaorkesterin konsertissa.

Sekä omista havainnoista että kyselyiden tuloksista kävi ilmi, että säveltäminen jakoi mielipiteitä. Suurin osa kyselyihin vastanneista oli positiivisin tai neutraalein mielin sävellysprojektista sekä ennen että jälkeen sävellysprojektin. Havaintojen pohjalta ei voi sanoa tarkkaa lukua, mutta ainakin oppilaat vaikuttivat osallistuvan pääasiassa ihan mielellään sävellysprojektiin. Osa oppilaista ilmaisi suoraan tai kehonkielellään, että säveltäminen on tylsää tai ei kiinnosta. Osa taas teki sävellystä hyvinkin keskittyneesti ja innokkaan oloisesti. Kyselyiden ja omien havaintojeni pohjalta ei voida sanoa, muuttiko sävellysprojekti oppilaiden mielipidettä säveltämisestä positiivisempaan tai negatiivisempaan suuntaan.

Kyselyiden mukaan oppilaiden käsitykset säveltämisestä pysyivät melko samanlaisina myös sekä ennen ja jälkeen sävellysprojektin. Noin puolet vastanneista kokivat pystyvänsä säveltämiseen. Havaintojeni perusteella sanoisin, että kaikki oppilaat pystyivät jollain tapaa osallistumaan sävellysprojektiin. Myös arat oppilaat uskalsivat sanoa mielipiteensä, kun heitä kannustettiin tarpeeksi. Oppilaiden osallistumistaso säveltämiseen vaihteli kuitenkin ja toiset oppilaat ottivat aktiivisemmän roolin sävellyksen luomisessa kuin toiset.

Kyselyistä käy ilmi, että oppilaita kiinnosti säveltämisessä eniten ajanviete ja kaikista yleisimmät sävellysprojektin herättämät tunteet olivat ilo ja jännitys. Havaitsin myös observoidessani jännityksen ja ilon tunteita. Yksi oppilas kirjoitti säveltämisen herättäneen innostusta ja motivaatiota, kun sai eri soitinten äänet sopimaan yhteen. Toinen oppilas kirjoitti kyselyyn, että säveltäminen ja sanojen kirjoittaminen on hänen tapansa purkaa tunteita.

Sävellysprojektin alkukyselyn mukaan oppilaat odottivat säveltämiseltä eniten luovuutta. Toiselle sijalle pääsivät yhdessä tekeminen, itseilmaisuus, onnistuminen ja kaaos. Nuorten luomat sävellykset kuulostivat omaan korvaani hyvinkin luovilta. Sävellyksessä tehtiin paljon ryhmätöitä, joten ainakin yhdessä tekeminen toteutui. Itseilmaisu ei voi ulkopuolisin silmin havaita, mutta ainakin siihen oli mahdollisuus sävellystä tehdessä. Yksi oppilaista teki

sävellykseen räpin, jossa hän pääsi hyvinkin ilmaisemaan itseään luontevalla tavalla. Luovaan prosessiin kuuluu myös sekasorto, mutta ulkopuolisen silmin säveltäminen ei vaikuttanut kaoottiselta. Sitä en voinut havaita, tunsivatko oppilaat oloaan kaoottiseksi. Onnistumisen kokemuksia havaitsin paljonkin ja sitä tukevat myös kyselyn tulokset.

Sävellysohjelma oli opettavainen kokemus oppilaille, sillä kyselyn mukaan jokainen oppilas oppi projektin aikana jotakin. Kyselyn mukaan eniten sävellysohjelmissa opittiin tuntemaan orkesterisoittimia, jakamaan ideoita, työskentelemään yhdessä sekä äänittämään GarageBandilla. Havaintojeni mukaan orkesterisoittimia käsiteltiin projektin aikana melko paljon ja nuoret oppivat niistä uusia asioita. Ideoita jaettiin koko luokan kesken sekä ryhmätyötä tehdessä. GarageBand-ohjelmaa käytettiin apuna sävellysten äänittämiseen. Kaikki oppilaat eivät havaintojeni mukaan kokeilleet käyttää ohjelmaa itse ja tämän vuoksi oppiminen jäi vain osalle oppilaista. Havaintojeni perusteella voin sanoa, että sävellysohjelmissa opittiin myös erilaisia sävellystapoja, improvisointia ja musiikin sovittamista. Voi olla, että nämä käsitteet eivät ole oppilaille selkeitä ja siksi eivät saaneet kyselyssä montaa vastausta.

Kysely osoitti, että sävellysohjelmissa koettiin onnistumisen kokemuksia sävellyksen valmistuttua, ryhmätyöskentelyssä sekä konsertissa. Suurin osa oppilaista ajatteli, että sävellysohjelma on ihan ok tai hyvä. Samaa mieltä oltiin myös ryhmätyöskentelystä. Omat havaintoni tukevat näitä väitteitä. Sävellysohjelmaa tehtiin paljon pienryhmissä, mutta yksi kyselyyn vastanneista olisi toivonut enemmän koko ryhmän kesken työskentelyä. Vaikka oma sävellysohjelma kuulosti kyselyn mukaan oppilaiden korvaan hyvältä, myös kehitettävää löytyi esimerkiksi sävellysohjelmoijien vaihteluista tai nuottien kestoissa.

Kaikki viimeiseen kyselyyn vastanneet oppilaat pitivät konserttia onnistuneena. He pitivät siitä, miltä omat ja muiden kahdeksaluokkalaisten sävellysohjelmat kuulostivat. Sävellysohjelmaan liitetty räppi ja orkesterin siihen soittamat taustat saivat oppilailta kiitosta. Osa oppilaista piti konserttia paikoitellen tylsänä, sillä he eivät ole tottuneet kuuntelemaan klassista musiikkia, mutta beatboxaaja Felix Zengeriä kiiteltiin. Isoa orkesteria, eläytyvää kapellimestaria ja orkesterin soittotekniikkaa ihasteltiin. Osa toivoi pääsevänsä sinfoniaorkesterin konserttiin uudelleen. Konsertissa en pystynyt tarkkailemaan oppilaiden reaktioita, mutta uskon oppilaiden kuvailujen konsertista olevan aitoja. Omaan korvaani sävellysohjelma ja konsertti kuulosti upealta.

7 POHDINTA

Pro gradu -tutkielman myötä pääsin seuraamaan ainutlaatuista tapausta kahdeksaluokkalaisten sävellysprojektista sinfoniaorkesterille Taidetestaajat-hankkeessa. Mielestäni aihe on tärkeä, koska vastaavaa tapausta ei ole ennen ollut. Tutkielman tehtävänä oli kuvata monipuolisesti sävellysprojektia oppilaiden näkökulmasta, eikä luoda pedagogista mallia sävellysprojektin toteuttamiselle. Toivon kuitenkin, että se kannustaa musiikinopettajia tarttumaan vastaaviin mahdollimallisiin vaikuttaviin mahdollisuuksiin. Kukapa olisi uskonut, että aivan tavalliset kahdeksaluokkalaisten, joilla ei ole juuri mitään kokemusta säveltämisestä, pystyisivät säveltämään upean teoksen sinfoniaorkesterin konserttiin? Erityisen tärkeää on, että musiikinopettajat uskovat ja luottavat oppilaiden luovuuteen. Sillä voi saada ihmeitä aikaan.

On totta, että vastaavat sävellysprojektit vaativat paljon yhteistyötä ja tukea, joten aina siihen ei ole mahdollisuutta. Silti kannustaisin kouluja tekemään enemmän yhteistyötä eri taidelaitosten ja opettajien välillä. Jos kahdeksaluokkalaisten käytössä ei ole kokonaista sinfoniaorkesteria, voisi sävellysprojektin toteuttaa pienimuotoisemminkin, vaikkapa kamariyhtyeelle. Hyviä jatkotutkimuksen aiheita olisikin, miten vastaavia sävellysprojekteja voisi toteuttaa muilla tavoin ja ilman rahoitusta.

Kyselytutkimusta voisi jatkotutkimuksissa kehittää niin, että voisi luotettavasti vertailla, miten säveltäminen vaikuttaa nuoreen. Tässä tutkielmassa ennen–jälkeen-vertailu jäi valitettavasti epäluotettavaksi, sillä eri kyselyissä vastasi eri määrä oppilaita, eikä kyselyyn vastanneita yksilöity. Muilta osin pidän kuitenkin tutkimustuloksia luotettavina monimenetelmällisyyden vuoksi. Havainnot tukevat kyselyiden tuloksia ja kyselyt jatkavat siitä, mitä en omin silmin tai videolta pystynyt havaitsemaan. Kyselyissä jotkin sanavalinnat saattavat olla vaikeasti tulkittavissa nuorille. Niin kuin teoriaosuudessa kävi ilmi, *säveltäminen* ei ole yksiselitteinen termi. Toivottavasti se tuli ainakin sävellysprojektin myötä nuorille konkreettisemmaksi.

Mielestäni sävellysprojekti on onnistunut, jos sen ansiosta edes yksi oppilas innostuu säveltämisestä lisää. Tämä sävellysprojekti antoi kuitenkin oppilaille paljon enemmän. Merkittävää on, että yli puolet oppilaista olivat joko neutraalein tai positiivisin mielin säveltämässä. Noin puolet kokivat pystyvänsä säveltämiseen, vaikka todellisuudessa kaikki pystyivät siihen omalla tavallansa. Jokainen oppilas oppi sävellysprojektista jotakin ja se toi orkesterimusiikin tutummaksi heille. Erityisen hienoa on se, että ainakin suurin osa tunsi

onnistumisen kokemuksia ja piti yhteistä sävellystä hyvänä. Konsertista pitivät kaikki kyselyyn vastanneet oppilaat.

Tämän tutkielman myötä voidaan todeta, että nuoret saivat kokea samankaltaisia merkityksiä säveltämiselle kuin ammattisäveltäjätkin. Aivan tarkkaan ei voida kuitenkaan sanoa, mitä säveltäminen merkitsee kenellekin, vaan sen voi määritellä vain kokeilemalla itse. Sävellysprojektissa korostui yhteisöllisyys ja tiimityöskentely. Sävellysprojekti antoi elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia. Se herätti monenlaisia tunteita ja ainakin yksi oppilas kirjoitti, että se on hänen tapansa purkaa tunteita. Toinen oppilas kirjoitti innostuneensa säveltämisestä niin, että aikoo jatkaa sitä tulevaisuudessakin. Toivon tosiaan, että hänen sävellyksiään kuullaan vielä lisää.

LÄHTEET

- Alanko, T. (2008) *Sisäinen pakko*. Suomen musiikin tekijät. Julkaistu 3.1.2018. Osoitteesta <https://musiikintekijat.fi/artikkeli/sisainen-pakko/> Luettu 17.7.2018
- Bennet, J. *Collaborative Songwriting – The Ontology Of Negotiated Creativity In Popular Music Studio Practice*. Bath Spa University. Osoitteesta <http://researchspace.bathspa.ac.uk/864/1/Bennett%20-%20Collaborative%20Songwriting.pdf> Luettu 18.7.2018
- Brink, P. (2005). *Co-write tuo uusia kansainvälistymisen mahdollisuuksia*. Teostory. Julkaistu 22.4.2015. Osoitteesta <https://www.teosto.fi/teostory/co-write-tuo-uusia-kansainvalistymisen-mahdollisuuksia> Luettu 18.7.2018
- Folias. An unrivalled phenomenon in the history of music. Osoitteesta <http://www.folias.nl/html1.html> Luettu 24.9.2018.
- Hako, P. (2002) (toim.). *Minä, säveltäjä I*. Helsinki: Summa.
- Hako, P. (2005) Kun sävellytyttää. Teoksessa *Säveltäjän maailmat. Näkökulmia aikamme suomalaiseen taidemusiikkiin*, Helsinki: Gaudeamus. 79 – 95.
- Hirsjärvi Sirkka. (2016a). Metodologiset lähtökohdat. Teoksessa Hirsjärvi S, Remes P. & Sajavaara P. (toim.). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi. 21. painos. 123-135.
- Hirsjärvi, S. (2016b). Tutkimustyyppit ja aineistonkeruun perusmenetelmät. Teoksessa Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. (toim.). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi. 21. painos. 191–217.
- Jalava, L. (1996/2002) Kolme kappaletta kirjoituskoneelle. Teoksessa Hako, P. (2002). (toim.). *Minä, säveltäjä I*. Helsinki: Summa. 19 – 34.
- Jyväskylän yliopisto. JYX-julkaisuarkisto. Lampaan bolska (3/4C). Osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/27691?show=full> Luettu 25.9.2018.

- Kiviniemi, K. (2010). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola J. & Valli R. (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 3. uudistettu ja täydennetty painos. 70–85.
- Koppi, M-L. & Pollari, J. (1993). Projektiopiskelu yhteistoiminnallisena työmuotona. Teoksessa *Yhteistoiminnallinen oppiminen. Tie tuloksiin*. Porvoo–Helsinki–Juva: WSOY. 1. – 2. painos. 49 –55.
- Kortekangas, O. (2005). Säveltäjän verkostot. Teoksessa Hako, P. (toim.) *Säveltäjän maailmat. Näkökulmia aikamme suomalaiseen taidemusiikkiin*, Helsinki: Gaudeamus 49 –57.
- Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. (2007). *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Gaudeamus.
- Mäntyneva, M. (2016). *Hallittu Projekti. Jäntevästä suunnittelusta menestykselliseen toteutukseen*. Helsinki: Kauppakamari.
- Morita, P. La Folia. All Music. Osoitteesta <https://www.allmusic.com/composition/la-foia-mc0002395552> Luettu 14.10.2018.
- Muhonen, S. (2016). *Songcrafting practice: a teacher inquiry into the potential to support collaborative creation and creative agency within school music education*. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia. Musiikkikasvatuksen, jazzin ja kansanmusiikin osasto. Musiikkikasvatus. Väitöskirja.
- Ojala, J. & Väkevä, L. (2013). Säveltäminen luovana ja merkityksellisenä toimintana. Teoksessa Ojala, J. & Väkevä, L. (toim.). *Säveltäjäksi kasvattaminen. Pedagogisia näkökulmia musiikkiin luovaan tekijyyteen*. Helsinki: Opetushallitus. 10 – 21.
- Partti, H. (2009). Musiikin verkkoyhteisöissä opitaan tekemällä. Kokemisen, jakamisen, yhteisön ja oman musiikinteon merkitykset osallistumisen kulttuurissa. *Musiikkikasvatus* 12:2, 39–47.

- Partti, H. & Aho, A. (2016). *Säveltäjyyden jäljillä – Musiikintekijät tulevaisuuden koulussa*. Helsinki: Sibelius-Akatemian julkaisuja 15.
- Pirhonen, M. & Hämäläinen, R. (2005). *Oppimispoluille ohjaamassa. Eväitä oppimisprojektien ohjaajille*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 50.
- Saarikallio, S. (2013). Musiikki on kokemuslaji. Teoksessa Jordan-Kilkki, P., Kauppinen, E. & Viitasaalo-Korolainen, E. (toim.) *Musiikkipedagogin käsikirja. Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa*. Opetushallitus. 2. painos. 37–45.
- Taidetestaajat. (2018). Info.
Osoitteesta <https://www.taidetestaajat.fi/info> Luettu 21.6.2018.
- Taidetestaajat. (2017). Kranttu, nautiskelija vai taideahmatti? Taidetestaajissa nuoret saavat kulttuurikriitikon vallan. Lehdistötiedote 12.10.2017.
Osoitteesta https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/taidetestaajat/press/Taidetestaajat_tiedote_Kranttu_nautiskelija.pdf
Luettu 21.6.2018
- Taideyliopisto (2018a). Lyhyt historia.
Osoitteesta <http://www.kuuleminasavellan.fi/lyhyt-historia> Luettu 24.9.2018.
- Taideyliopisto (2018b). Kuule, minä sävellän! Osoitteesta
<http://www.kuuleminasavellan.fi/etusivu> Luettu 24.9.2018.
- Torvinen, J. (2005). Miksi sävellykset syntyvät? Katsaus suomalaisen säveltäjän työn lähtökohtiin vuosituhannen vaihteessa. Teoksessa Hako, P. (toim.) *Säveltäjän maailmat. Näkökulmia aikamme suomalaiseen taidemusiikkiin*, Helsinki: Gaudeamus 58 – 78.
- Uusikylä, K. (2012). *Luovuus kuuluu kaikille*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valli, R. (2010). Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola J. & Valli R. (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus. 3. uudistettu ja täydennetty painos. 103 –127.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (POPS 2014). Helsinki: Opetushallitus.

Osoitteessa

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

LIITTEET

Liite 1: Kyselylomake 1

TAIDETESTAAJIEN TAUSTATIEDOT

1. Harrastatko musiikkia vapaa-ajallasi? Mitä? (rastita yksi tai useampi)

Laulan

Soitan

Kuuntelen musaa

Teen biisejä

Musiikin teoriaa

Musiikin historiaa

Tanssin tai liikun musiikin mukana

En harrasta

Muuta, mitä? _____

2. Oletko ollut ennen tätä syksyä sinfoniaorkesterin konsertissa?

Kyllä

En

En osaa sanoa

3. Oletko säveltänyt ennen Taidetestausta?

Kyllä

En

En osaa sanoa

4. Jos vastasit kyllä, mitä, missä, milloin? (vapaa sana)

AJATUKSIA JA FIILIKSIÄ SÄVELTÄMISESTÄ

1. Millä fiiliksellä säveltämään? (valitse yksi)

- Surkea
- Ei hyvä
- Ihan ok
- Hyvä
- Loistava

2. Ennakkokäsitykseni säveltämisestä? (Valitse yksi tai useampi)

- Elitistien puuhaa
- Minäkin pystyn siihen
- Ei ole ennakkokäsityksiä
- Muu, mikä? _____

3. Miksi säveltäminen kiinnostaa? (valitse yksi tai useampi)

- Ajanviete
- Intohimo
- Kaverit
- Vahingossa
- Itseilmaisuu
- Koska osaan
- Ope pakotti
- Ei kiinnosta
- Muu, mikä? _____

4. Tulette säveltämään Jyväskylän Sinfoniale. Mitä tunteita se herättää? (ympyröi yksi tai useampi)

Ilo Rentous Ahdistus Nolous Ihastus

Luottamus Suru Pettymys Ärtymys Turhautuminen

Hämmennys Jännitys Ällötys Ihan sama

Muuta, mitä? _____

5. Mitä odotat säveltämiseltä? (valitse yksi tai useampi)

- Yhdessä tekemistä
- Ideoiden jakamista
- Vaikuttamista
- Luovuutta
- Itseilmaisua
- Uuden oppimista
- Onnistumista
- Epäonnistumista
- Kaaosta
- En odota mitään
- Muuta, mitä? _____

6. Mitä muuta haluaisit sanoa säveltämisestä? (vapaa sana)

KIITOS VASTAUKSESTASI! 😊

Liite 2: Kyselylomake 2**AJATUKSIA JA FIILIKSIÄ SÄVELTÄMISEPROJEKTISTA****7. Mikä fiilis säveltämisestä jäi? (valitse yksi)**

- Surkea
- Ei hyvä
- Ihan ok
- Hyvä
- Loistava

8. Käsitsekseni säveltämisestä nyt? (Valitse yksi tai useampi)

- Elitistien puuhaa
- Minäkin pystyn siihen
- En osaa sanoa
- Muu,

mikä? _____

9. Miksi säveltäminen kiinnosti? (valitse yksi tai useampi)

- Ajanviete
- Intohimo
- Kaverit
- Vahingossa
- Itseilmaisuu
- Koska osaan
- Ope pakotti
- Ei kiinnosta
- Muu, mikä? _____

10. Sävelsitte Jyväskylä Sinfoniale. Mitä tunteita se herätti? (ympyröi yksi tai useampi)

Ilo Rentous Ahdistus Nolous Ihastus

Luottamus Suru Pettymys Ärtymys Turhautuminen

Hämmennys Jännitys Ällötys Inho Ihan sama

Muuta,mitä?_____

11.Mitä opit säveltämisprosessin aikana? (valitse yksi tai useampi)

- Yhdessä työskentelyä
 - Ideoiden jakamista
 - Itseilmaisua
 - Improvisointia
 - Tuntemaan orkesterisoittimia
 - Tuntemaan eri musiikkityylejä
 - Säveltämistapoja
 - Sovittamaan musiikkia
 - Äänittämään GarageBandilla
 - Soittamaan tai laulamaan jotain uutta
 - Itsevarmuutta
 - En oppinut mitään
 - Muuta,mitä?_____
- _____
- _____

12.Miten onnistuitte työskentelyssä ryhmänä? (valitse yksi)

- Surkeasti
- Ei hyvin
- Ihan ok
- Hyvin
- Loistavasti

13.Mitä mieltä olet sävellyksistäne? (valitse yksi)

- Surkeita
- Ei hyviä
- Ihan ok
- Hyviä
- Loistavia

14. Mitä odotat tulevalta? (valitse yksi tai useampi)

- Voisin säveltää toistekin
- Ei säveltämistä enää
- Jyväskylä Sinfonian konserttia
- Ihan tavallisia musiikintunteja
- En odota mitään
- Muuta, mitä? _____

15. Mitä muuta haluaisit sanoa sävellysprojektistanne? (vapaa sana)

KIITOS VASTAUKSESTASI! 😊